

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA CLUJ-NAPOCA
INSTITUTUL DE ISTORIE „GEORGE BARIȚIU”

Str. Kogălniceanu nr. 12-14, 400084, Cluj-Napoca

Tel/Fax: 0264-598343, Tel: 0264-431842

istorie@academia-cj.ro,

www.institutuldeistoriegeorgebarituu.ro

Nr. 796/25.11.2020

**PROGRAMELE ȘI PROIECTELE DE CERCETARE
ale INSTITUTULUI DE ISTORIE ”GEORGE BARIȚIU” PE ANUL 2021**

Departamentul ISTORIE

PROGRAMUL DE CERCETARE I (program de cercetare prioritar)

a) Denumirea: IZVOARE DOCUMENTARE PRIVITOARE LA ISTORIA ROMÂNIEI, CU REFERIRE LA CEA A TRANSILVANIEI

b) Coordonator program – Prof.univ.dr. Ioan Bolovan

c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: există în cazul proiectului de cercetare I/1 (Documenta Romaniae Historica. Series C. Transilvania (sec. XI-XV) doar ediții vechi de documente, unele din secolul al XIX-lea, începutul secolului al XX-lea, incomplete, cu erori de datare și de lectură, editate după norme depășite azi. Unele documente sunt cunoscute din diferite rezumate și mențiuni editate în limba maghiară, inaccesibile istoricului român. Multe din documentele inedite conțin informații necunoscute scrisului istoric. Uneori ele constituie primele atestări documentare ale unor așezări, altele oferă informații prețioase pentru istoria instituțională, socială, economică, politică a Transilvaniei medievale. La cele de mai sus se mai adaugă existența unui număr destul de mare de documente inedite aflate în arhivele interne și externe, aproximativ 35-40%. Situații similare se găsesc și în cazul proiectului de cercetare I/3, dedicat editării Izvoarelor răscoalei lui Horea, unde o mare parte a documentelor sunt inedite. Editarea Documentelor Revoluției de la 1848 (Proiectul de cercetare I/4) ca și a celor referitoare la Problema națională (proiectul de cercetare I/5) pleacă de la necesitatea cunoașterii cât mai exacte a trecutului istoric și, pentru aceasta, se impune ca o necesitate editarea documentelor, cu atât mai mult cu cât o mare parte a acestora, inedită și ea, se află în păstrarea arhivelor din Ungaria, Viena etc.

d) Scopul programului: Se dorește ca pentru prima dată în istoria noastră să se obțină un corpus național de izvoare medievale, cu atât mai mult cu cât programul de față continuă altele mai vechi și a fost conceput în strânsă corelare cu programe similare pentru spațiul Moldovei și al Țării Românești. Dacă seriile A și B ale corpusului național de Documenta Romaniae Historica au ajuns deja cu editarea documentelor din secolul al XVII-lea, seria C. Transilvania a rămas în urmă. Numărul mare de documente păstrate aici, pentru secolul XIV nu a îngăduit editarea în paralel a documentelor în același ritm, astfel încât proiectul de cercetare I/1 își propune să contribuie la reducerea decalajului menționat mai sus, cu atât mai mult cu cât o dată cu editarea acestor documente, se vor putea lămurii unele chestiuni controversate din istoriografie și, în același timp se va putea scrie și mai temeinic o altă istorie a Transilvaniei voievodale.

Proiectul de cercetare I/4, dedicat Revoluției de la 1848, la fel ca și precedentul, face parte dintr-un proiect național amplu, conceput la fel, pe serii distincte, pentru Moldova, Țara Românească și Transilvania. Cel de față continuă seria volumelor anterioare, dorindu-se editarea documentelor de bază ale revoluției din Transilvania.

Dacă proiectele de cercetare I/1 și I/2 sunt parte a unor programe naționale de cercetare fundamentală, celelalte proiecte doresc să contribuie la cunoașterea spațiului transilvan în ipostaze de referință ale evoluției istorice. Astfel, proiectul de cercetare I/3,

dedicat lui Horea, continuă programe anterioare, în scopul oferirii suportului documentar integral al răscoalei ce a cuprins întreaga Transilvanie și a avut un impact deosebit asupra evoluției acesteia, fiind cea mai mare răscoală țărănească din Europa din perioada premergătoare Revoluției franceze.

e) Rezultate scontate: editarea în volume, pe cât se poate exhaustiv, a izvoarelor amintite mai sus, după normele tehnice actuale într-un mod unitar, cu punerea în circulație a unui foarte mare număr de documente inedite, depistate deja sau care urmează a fi depistate, din arhive interne și mai ales din arhivele externe; oferă o cunoaștere adecvată prin marea bogăție și diversitate a informației referitoare la istoria politică, social-economică, instituțională, militară, juridică și spirituală a societății medievale, pe seama celei mai importante categorii de izvoare ale epocii, greu accesibile chiar și medievistilor.

f) Modul de valorificare a rezultatelor: Editarea de cărți, studii, comunicări

g) Durata: 4-5 ani (termenele sunt diferențiate în funcție de stadiul actual atins în editarea izvoarelor, de materialul documentar disponibil și, desigur, în funcție de numărul personalului de cercetare implicat în această activitate).

h) Proiecte de cercetare propuse în acest program :

Proiectul de cercetare I/1 : *Documenta Romaniae Historica. Series C. Transilvania*, vol. XVIII, (1391-1393) (2019-2022)

Proiectul de cercetare I/3A : *Izvoarele Răscoalei lui Horea. Seria A. Diplomataria*, vol. XII, *Documentele comisiei de anchetă Jankovich* (2010-2022)

Proiectul de cercetare I/4 : *Documente privind Revoluția de la 1848-1849 în Țările Române. Seria C. Transilvania*, vol. XIII (1-15 septembrie 1848) (2019-2022)

Proiectul de cercetare I/5 : *Mișcarea națională a românilor din Transilvania (1849-1918). Documente*, vol. VIII (octombrie 1865-decembrie 1865). (2019-2022)

Coordonator program
Prof.univ.dr. Ioan Bolovan

PROIECTUL DE CERCETARE I/1

a) Denumire: *Documenta Romaniae Historica. Series C. Transilvania*, vol. XVIII (1391-1393).

b) Colectivul de cercetare: C.S. I dr. Susana Andea (coordonator), C.S.II dr. Lidia Gross, C.S.II dr. Adinel-Ciprian Dincă; din 2019: A.C.S. dr. Mihai V. Olaru; din 2020: C.S.III dr. Victor Vizauer (1/2).

c) Termen de realizare: 2022 (program demarat în anul 2019). În anul 2021 se va realiza documentare, depistare de documente, transcriere, traducere, identificări de localități cca. 200 p.

d) Stadiul actual al cunoștințelor: material dispersat în diferite ediții vechi de documente ce nu mai corespund normelor științifice și circa 40% material inedit aflat în arhivele interne și externe

e) Scopul proiectului: editarea integrală a izvoarelor diplomatice privind Transilvania, anii 1391-1393.

f) Material și metode de lucru: documente originale sau transumpturi, edite și inedite, în mai mică măsură rezumate; depistare, datare, colaționarea textelor edite, transcrierea textelor inedite, traducere, regestarea, identificarea toponimiei, note critice, descrierea arhivală și bibliografică, colaționări, indicii de materii, onomastic și toponimic, lista documentelor false, lista documentelor greșit date.

g) Rezultate scontate: editarea în volume, pe cât se poate exhaustiv, a izvoarelor amintite mai sus, după normele tehnice actuale într-un mod unitar, cu punerea în circulație a unui foarte mare număr de documente inedite, depistate deja sau care urmează a fi depistate atât din arhive interne, dar cu deosebire din arhivele externe; să se ofere o cunoaștere adecvată prin marea bogăție și diversitate a informației referitoare la istoria politică, social-economică, instituțională, militară, juridică și spirituală a societății medievale, pe seama celei mai importante categorii de izvoare ale epocii, greu accesibile chiar și medievistilor; îmbogățirea bazei documentare și informaționale pentru perioada respectivă.

h) Valorificarea rezultatelor: prin publicare, susținerea de referate și comunicări științifice.

i) Colaborări în țară: nu

j) Colaborări în străinătate: nu

k) Bugetul solicitat pentru anul 2021:

- un salariu pentru C.S. I

- două salarii pentru C.S. II

- un salariu pentru AC

- ½ n. – CSIII dr.

- tehnoredactarea a cca. 200 pag. (cca 100 doc.)

l) Alte subvenții de cercetare: nu

Coordonator proiect,
C.S.I dr. SUSANA ANDEA

PROIECTUL DE CERCETARE I/3 A

a) Denumirea: ***Izvoarele Răscoalei lui Horea. Seria A. Diplomataria***, vol. XII, ***Documentele comisiei de anchetă Jankovich***.

b) Colectivul de cercetare: C.S. I dr. Remus Câmpeanu (coordonator), C.S.III dr. Mircea Gheorghe Abrudan

c) Termen de finalizare: 31 decembrie 2022. Proiect demarat în 2019. În anul 2021 – cca 100 pag. – transcriere și traducere material documentar vizând rapoartele Comisiei Jankovich din comitatul Arad.

d) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: materialul arhivistic este în cea mai mare parte inedit.

e) Scopul proiectului: publicarea materialului documentar referitor la premisele, desfășurarea, urmările și ecourile Răscoalei de la 1784

f) Material și metode de lucru: depistarea, selectarea, transcrierea, traducerea documentelor scrise în limba maghiară, regestarea conform normelor științifice a materialului fotocopiât din arhivele de la Budapesta.

g) Rezultate scontate: selectarea și sistematizarea materialului, în special a celui inedit, traducerea textelor din limba maghiară, redactarea computerizată a cca. 120 de pagini digitale, format A4, anual . Primii doi ani sunt dedicați selectării materialului arhivistic din fondul fotocopiât.

h) Valorificarea rezultatelor: publicarea volumului XII al colecției ***Izvoarele Răscoalei lui Horea. Seria A. Diplomataria*** la Editura Academiei Române.

i) Colaborări în țară: nu

j) Colaborări în străinătate: nu.

k) Bugetul solicitat pentru anul 2020:

- un salariu C.S.I

- un salariu C.S. III

- costul hârtiei pentru 400 de coli A4

- selectarea pentru prelucrare a cca. 400 pag.

- cheltuieli de deplasare la arhivele din țara - 14 zile x 2 cercetători

i) Alte subvenții de cercetare: nu

Coordonator proiect

C.S.I dr. REMUS CÂMPEANU

PROIECTUL DE CERCETARE I/4

a) Denumirea: *Documente privind Revoluția de la 1848-1849 în Țările Române. Seria C. Transilvania*, vol. XIII (1-15 septembrie 1848)

b) Colectivul de cercetare: C.S.I dr. Ela Cosma, C.S. II dr. Varga Attila, C.S. II dr. Iosif Marin Balog, AC dr. Nicoleta Hegedüs ½ normă.

c) *perioada derulării*: 1 ianuarie 2019- 31 decembrie 2022.

d) *Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv*: Proiectul face parte din programul prioritar al Academiei Române IZVOARE DOCUMENTARE PRIVITOARE LA ISTORIA ROMÂNIEI, CU REFERIRE LA CEA A TRANSILVANIEI.

Până acum s-au publicat 12 volume din colecția de documente care acoperă perioada martie-august 1848. Există în arhivele din țară și din străinătate un număr foarte mare de documente inedite care trebuie selectate și prelucrate în funcție de relevanță. Arhiva Institutului de istorie „G. Barițiu” deține o fototecă importantă cu documente relative la evenimentele de la 1848-1849 din Transilvania care trebuie completată prin noi investigații în arhivele din țară și străinătate.

e) *Scopul proiectului*: editarea izvoarelor documentare pentru perioada 1-15 septembrie a anului 1848 și completarea bazei documentare pentru luna septembrie a anului 1848.

f) *Material și metode de lucru*: depistarea de noi documente în arhivele interne și externe, fotocopierea, transcrierea documentelor, colaționare și traducere, îngrijirea textelor, efectuarea trimiterilor, a aparatului critic, a registrelor și a indicilor, conform metodologiei elaborate pentru volumele anterioare.

g) *Rezultate scontate*: cunoașterea adecvată a problemelor sociale și naționale din vara și toamna anului 1848 din Transilvania. Completarea bazei documentare care să asigure reconstituirea în detaliu a evenimentelor revoluționare dreutate în toamna anului 1848, a modului cum au evoluat raporturile politice și de putere în Transilvania pe de o parte, precum și relațiile dintre Pesta și Viena. Identificarea corectă a acelor factori și cauze care au dus în toamna anului 1848 la un nou curs al evenimentelor care au evoluat spre tensiuni deschise și ulterior, spre războiul civil. Cunoașterea adecvată a rolului tuturor actorilor implicați în revoluție: politici, militari, eclesiastici, precum și a consecințelor în plan economico-social și în cel al mentalităților și al relațiilor identitate-alteritate.

h) *Valorificarea rezultatelor*: prin publicarea volumului XIII în cadrul colecției consacrate; prin prezentări de comunicări științifice la diferite conferințe științifice de profil din țară și străinătate.

i) *Colaborări în țară*: cu Serviciile Județene ale Arhivelor Naționale, arhive eclesiastice, muzee și colecții de specialitate care dețin documente aferente temei.

j) *Colaborări în străinătate*: nu

k) *Bugetul* solicitat pentru anul 2019: - un salariu pentru C.S.I - două salarii pentru C.S.II, un salariu pentru AC. - cheltuieli de deplasare la arhivele din țară: 7 zile x 3 cercetători; la Budapesta: 15 zile x 3 cercetători. - costul hârtiei pentru cca 1000 coli A4

l) *Alte subvenții de cercetare*: nu.

Obligații științifice asumate pentru anul 2020 în cadrul proiectului :

Selectarea și transcrierea documentelor care vor fi incluse în volumul XIII. După selectarea documentelor potrivit criteriilor specifice de relevanță/importanță se va trece la transcrierea, traducerea și prelucrarea documentelor.

Membrilor proiectului le vor reveni ca sarcini specifice în anul 2021 :

-CS I dr. Ela Cosma : transcrierea și traducerea a 100 pagini documente germane, dar și române, pentru volumul XIII; depistare, identificare de documente noi pentru volumul XIII; regestarea documentelor prelucrate.

-CS II dr. Attila Varga : 100 de pagini de documente maghiare transcriere și traducere.

-CS II dr. Iosif Marin Balog : depistare, identificare de documente noi pentru volumul XIII ; 50 de pagini transcriere de documente românești, germane, maghiare ;

- AC dr. Nicoleta Hegedűs (½ normă) : 40 de pagini de documente maghiare transcriere, colaționare și traducere.

Coordonator proiect
C.S. I dr. ELA COSMA

PROIECTUL DE CERCETARE I/ 5

- a) **Denumirea: Mișcarea națională a românilor din Transilvania (1849-1918). Documente, vol. VIII (octombrie 1865 – decembrie 1868)**
- b) **Colectivul de cercetare:** C.S. II dr. Loránd Mádly, C.S.II dr. Mirela Popa-Andrei, C.S. II dr. Daniela Deteșan, AC dr. Nicoleta Hegedűs (½ normă).
- c) **Termen de realizare:** 1 ianuarie 2019- 31 decembrie 2022. În anul 2021 se va realiza documentare, depistare de documente, transcriere, traducere cca. 200 p. (55 pag./cercetator, 35 pag. - A.C.)
- d) **Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:** Proiectul face parte din programul prioritar al Academiei Române IZVOARE DOCUMENTARE PRIVITOARE LA ISTORIA ROMÂNIEI, CU REFERIRE LA CEA A TRANSILVANIEI. Până în prezent s-au tipărit 8 volume (ultimul este VII/2) din *Mișcarea națională a românilor din Transilvania. Documente* la Editura Academiei Române, București. Pe baza acestor tomuri și a altor surse bibliografice și arhivistice s-a tipărit la aceeași editură volumul *Realități sociale și implicare politică a românilor din Transilvania, 1849–1867, Studii*, Cuvânt înainte Dumitru Suci, Coordonator Dumitru Suci, Autori: Simion Retegan, Dumitru Suci, Daniela Deteșan, Mádly Loránd, Mirela Andrei, X + 453 pagini, publicat în 2012 la Editura Academiei Române, București.
- e) **Scopul proiectului:** reconstituirea fidelă pe bază de documente interne și externe a mișcării naționale românești în intervalul de timp cuprins între anii 1865-1968. Această perioadă este mai puțin cercetată și cunoscută în istoriografia românească. De aceea este nevoie de publicarea documentelor inedite referitoare la evenimentele din această perioadă cu impact covârșitor asupra românilor transilvăneni, precum Dieta de la Cluj (1865), convocarea Dietei de la Pesta, încheierea pactului dualist (1866-1867), legea naționalităților (1868) etc.
- h) **Valorificarea rezultatelor:** prin publicarea volumului VIII în cadrul colecției consacrate; prin prezentări de comunicări științifice la diferite conferințe științifice de profil din țară și străinătate.
- i) **Colaborări în țară:** cu Serviciile Județene ale Arhivelor Naționale, arhive eclesiastice, muzee și colecții de specialitate care dețin documente aferente temei.
- j) **Colaborări în străinătate:** nu sunt. Dar se dorește încheierea unui acord de colaborare cu Academia de Științe din Ungaria și cu Arhivele Naționale ale Statului maghiar de la Budapesta unde se află numeroase documente relevante pentru studierea mișcării de emancipare a românilor transilvăneni.
- k) **Bugetul solicitat pentru anul 2021:** - trei salarii pentru C.S.II , un salariu pt A.C. (1/2 normă) cheltuieli de deplasare la arhivele din țară, Ungaria (Budapesta): 15 zile x 3 cercetători, Austria (Viena): 10 zile x 2 cercetători.
- l) **Alte subvenții de cercetare:** nu

Coordonator proiect
C.S. I dr. REMUS CÂMPEANU

PROGRAMUL DE CERCETARE II

a) Denumirea: **TRANSILVANIA MEDIEVALĂ ÎNTRE VOIEVODAT ȘI PRINCIPAT (SECOLELE XIII-XVII)**

b) Coordonator: C.S.I dr. Susana Andea

c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Există anumite abordări și interpretări atât în istoriografia română cât și în cea maghiară, germană. Marea lor majoritate sunt însă depășite sau incomplete, nu țin cont de noile izvoare și informații documentare inedite puse în circulație în ultimele decenii. Istoriografia română cu referire la Transilvania medievală este săracă, puțin abordată de cercetători, evitată în special datorită dificultăților ridicate de cunoașterea surselor primare scrise în limbile: latină, maghiară, germană.

d) Scopul programului: Cunoașterea mai aprofundată și realistă a voievodatului Transilvaniei și, mai târziu, a principatului transilvănean. În această etapă accentul prioritar se va pune asupra funcționării instituțiilor voievodatului, apoi ale principatului, a vieții sociale, economice, religioase, culturale, urmând ca ulterior accentul să fie pus pe evoluția principatului ca stat de sine-stătător, aflat în schimburi active cu țările române vecine, Moldova și Țara Românească, realizarea unui instrument de lucru util accesului la informația documentului medieval și premodern..

e) Rezultate scontate: Prin valorificarea ultimelor documente puse în circuitul științific ca și prin abordările autorilor se speră la eliminarea petelor albe din cunoașterea trecutului transilvănean și, în același timp, se dorește completarea și întregirea corectă a unor evenimente și procese desfășurate în trecut.

f) Modul de valorificare a rezultatelor. Editarea de cărți, studii, articole la edituri din țară și, eventual, din străinătate, comunicări.

g) Durata: (2012-2017-2021) diferențiat în funcție de proiecte și personalul angrenat în realizarea lor;

h) Proiecte de cercetare propuse în acest program :

Proiectul de cercetare II/4. –Vasile Rus – *Glosar de termeni și expresii din documentele latine privind istoria medie a României*, 2020-2021: Partea II: lit. H
Partea I – lit. D-F (pregătită pt tipar – 2019)

Proiectul de cercetare II/10 – *Societate urbană și viață religioasă în Transilvania Voievodală. Partea a II-a* (2021-2022)

Proiectul de cercetare II/11 – Susana Andea - *Cercetări de diplomatică medievală și premodernă* (2020-2021)

Proiectul de cercetare II/12 – Mihai Olaru – *Instrumente ale puterii statale în spațiul românesc* (2020-2023)

Proiectul de cercetare II/13 – Adinel Dincă – *Românii din sudul Transilvaniei în Evul Mediu* (2020-2023)

Coordonator program
C.S.I dr. SUSANA ANDEA

PROIECTUL DE CERCETARE II/4

a) Denumire: *Glosar de latină medievală a documentelor care ilustrează istoria Transilvaniei, Moldovei și Munteniei*, vol. II, Partea II: lit. G-H (2020-2021); Partea I: lit. D-F (pregătită pt tipar – 2019)

b) Colectivul de cercetare: C.S. III Vasile Rus (1/2 normă)

c) Termen de realizare: 2009-2017. Proiect de cercetare demarat în anul 2009. În 2017, fiecare din cei doi membri ai proiectului au realizat fișe pentru alte 50 de voci (lit. D, E, F). De asemenea, s-a realizat în 2019 pregătirea pentru tipar a vol. II, partea I, Litt. D-E-F. În 2020 se va finaliza pregătirea pentru tipar și se va înainta spre publicare; În anul 2021 operațiunile aparținătoare literelor G-H se vor continua doar după predarea la publicare a vol. II, partea I, lit. DEF.

În următorii ani, în măsura în care proiectul va avea susținere, se va continua realizarea de fișe pentru literele G-H pentru redactarea vol. II, partea a 2-a, Litt. G-H, care se va continua până în 2021. Pregătirea pentru tipar se va face în 2021.

d) De asemenea, Vasile Rus va realiza pregătirea pentru tipar a ediției a doua a primului volum al *Glosarului de latină medievală a documentelor care ilustrează istoria Transilvaniei*, lit. A-C, ediție îmbunătățită și amplificată. Termen: 2016, martie.

e) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: tipărit vol. I lit. A-C.

f) Scopul proiectului: realizarea unui instrument de lucru pentru accesul la textele izvoarelor diplomatice de limbă latină din sec. XI-XVI privitoare la istoria celor trei Țări Române.

g) Material și metode de lucru: izvoarele diplomatice latino-medievale din sec. XI-XV; excerptarea gloselor, alegerea contextului pentru ilustrarea atestării cronologice și pentru reliefarea sensului sau sensurilor, traducerea în limba română a termenului și contextului ilustrativ, definitivarea vocilor în vederea îmbogățirii literaturii de specialitate din istoriografia română, în acord cu lucrări similare ale lexicografiei actuale din mediavistica europeană, sistematizarea generală a materialului, colajonarea textelor, uniformizarea variantelor de traducere etc..

h) Rezultate scontate: sistematizarea lexicului izvoarelor diplomatice cu accent pe termenii care numesc instituții medievale (în cadrul literelor D-H)

i) Valorificarea rezultatelor; prin publicare de izvoare istorice latinești și susținerea de referate și comunicări științifice pe această temă (filologie latină medievală).

j) Colaborări în țară: cu Dr. Mihai Iulian Damian (UBB, Facultatea de Litere) și Dr. Kovács András (Societatea Muzeului Ardelean); Drd. Gabriel Vaida, doctorand al Universității 1 Decembrie 1918 din Alba Iulia, Conducător științific CS1 Dr. Hab. Remus Câmpeanu și cursant al cursurilor de paleografie și istoria scrierii latinești, respectiv de latină medievală de la Facultatea de Litere (la Vasile Rus).

k) Colaborări în străinătate: cu Institutul Polon de Lingvistică; Colectivul de realizare a Lexiconului Latinei medievale a Polonilor pentru realizarea ediției on-line a glosarului nostru.

l) Bugetul solicitat pentru 2019

- cota de salariu de C.S. II aferenta acestui proiect; un salariu pt. C.S.III ½ (cumul la salariu)

- costul hârtiei - cca 1000 pag.

l) Alte subvenții de cercetare:

Coordonator proiect,
CSIII ½ n. Vasile RUS

PROIECTUL DE CERCETARE II/10

- a) Denumire: *Societate urbană și viață religioasă în Transilvania voievodală. Partea a II-a* (2021-2022)
- b) Colectivul de cercetare: C.S. II dr. Lidia Gross
- c) Termen de realizare: 2021-2022 (p.I 2019-2020, p.II 2021-2022) program demarat în anul 2019). În anul **2021** se va continua documentarea bibliografică; pregătire a unor articole în vederea publicării.
- d) Stadiul actual al cunoștințelor: În istoriografia românească tema este abordată în studii realizate, îndeosebi, în ultimele două-trei decenii, majoritatea contribuțiilor în această direcție datorându-se istoriografiei germane (din România).
- e) Scopul proiectului: Valorificarea documentelor edite și mai ale inedite, cu privire la temă și redactarea unor studii care să evidențieze rolul comunităților urbane în promovarea și susținerea pietății și a diferitelor forme sau motive devoționale; evidențierea relației die individ-comunitate și instituția religioasă (biserică sau convent)
- f) Material și metode de lucru: cercetare în arhive și biblioteci
- g) Rezultate scontate:
- depistare de informații noi, pe baza documentelor inedite (site: arhivamedievala.ro a Arhivei Naționale Române și site Aream al Arhivelor Naționale Maghiare);
- h) Valorificarea rezultatelor: elaborarea de studii care să valorifice informația documentară cu bibliografia tematică actuală.
- i) Colaborări în țară: în acest stadiu nu
- j) Colaborări în străinătate: nu
- k) Bugetul solicitat pentru anul **2021**:
- un salariu pentru C.S. II
- l) Alte subvenții de cercetare: -
- Obligații științifice asumate în cadrul proiectului de cercetare II/10/2021

Coordonator proiect,
C.S.II dr. LIDIA GROSS

PROIECTUL DE CERCETARE II/11

- a) Denumire: *Cercetări de diplomatică medievală și premodernă*
- b) Colectivul de cercetare: C.S. I dr. Susana Andea
- c) Termen de realizare: 2020-2021 (program demarat în anul 2020). În anul 2021 se va realiza documentare bibliografică , pregătirea și susținerea unei comunicări științifice și a unui articol.
- d) Stadiul actual al cunoștințelor: Cercetările anterioare dedicate temei cantonate la nivelul anului 1950. Pe lângă diferite tipuri de acte analizate (scrisori deschise sau închise, privilegii, hotărniciri, mandate etc) și-au făcut apariția noi tipuri de acte atât în sfera vieții politice, administrative, juridice , diplomatice cât și în cea a vieții private care au rămas în afara unor investigații cu caracter diplomatic și istoric. Preocupările științifice cunoscute nu au acoperit decât foarte puțin paleta largă a problematicilor apărute în acest segment.
- e) Scopul proiectului: Proiectul își propune să completeze vechile cercetări dedicate diplomatiei medievale și premoderne. Avem în vedere o analiză corelată cu progresul practicării scrierii și extinderea utilizării acesteia în cât mai multe domenii. În corespondența cu caracter diplomatic se poate sesiza o tipologizare și o uniformizare a actelor după cum treptat și în corespondența privată își fac loc reguli în elaborarea lor. Sunt doar câteva din aspectele asupra cărora dorim să insistăm și să efectuăm o aprofundare a cercetărilor cu scopul întregirii cunoștințelor de diplomatică .
- f) Material și metode de lucru: cercetare în arhive și biblioteci, utilizarea documentelor editate în colecția DRH-C, Transilvania, alte colecții de documente (site:arhivamedievala.ro a Arhivei Naționale Române și site Arcanum al Arhivelor Naționale Maghiare);
- g) Rezultate scontate: Reluarea și aprofundarea cercetărilor de diplomatică prin valorificarea documentelor edite și inedite scrise în limba latină și apoi în limbile vernaculare.
- h) Valorificarea rezultatelor: elaborarea de studii și comunicări științifice care să valorifice informația documentară cu bibliografia tematică actuală.
- i) Colaborări în țară: în acest stadiu nu
- j) Colaborări în străinătate: nu
- k) Bugetul solicitat pentru anul 2020:
- un salariu pentru C.S. I
- l) Alte subvenții de cercetare: -
- Obligații științifice asumate în cadrul proiectului de cercetare II/10/2020

Coordonator proiect,
C.S.I dr. Susana ANDEA

PROIECTUL DE CERCETARE II/12

- a) Denumire: *Instrumentele ale puterii statale în spațiul românesc (sec. XIV-începutul sec. XVIII).*
- b) Colectivul de cercetare: A.C.S. dr. Mihai Olaru
- c) Termen de realizare: 2020-2023. În anul **2021** se va completa baza documentară.
- d) Stadiul actual al cunoștințelor: Există studii numeroase care analizează punctual diferite instituții legate de puterea statală. Acestea sunt în general lipsite de o dimensiune comparativă și nu problematiză natura statului.
- e) Scopul proiectului: Valorificarea documentelor editate și inedite precum și a cercetărilor existente care privesc tema de cercetare. Valorificarea studiilor existente. Confruntarea materialului documentar românesc cu contribuții recente ale istoriografiei străine la problematica transformării statului la sfârșitul evului mediu și în perioada premodernă.
- f) Material și metode de lucru: cercetare în arhive, parcurgerea literaturii de specialitate, românești și străine; comparația.
- g) Rezultate scontate: elaborarea unei serii de studii care să urmărească transformarea puterii statale în Transilvania și Țara Românească (sec. XIV-înc. Sec. XVIII) și care să se concentreze pe problema instrumentelor puterii statale. Punerea în circulație a unor documente inedite privitoare la temă.
- h) Valorificarea rezultatelor: elaborarea de studii care să valorifice informația documentară cu bibliografia tematică actuală.
- i) Colaborări în țară: în acest stadiu nu
- j) Colaborări în străinătate: nu
- k) Bugetul solicitat pentru anul **2020**:
- un salariu pentru **A.C.S.**
- l) Alte subvenții de cercetare: -
- Obligații științifice asumate în cadrul proiectului de cercetare **II/12/2020**

Coordonator proiect,
A.C.S. dr. Mihai OLARU

PROIECTUL DE CERCETARE II/13

- a) Denumirea: ***Românii din sudul Transilvaniei în evul mediu***
- b) Colectiv de cercetare: C.S.II dr. Adinel Ciprian Dincă
- c) Termen de realizare: 2020-2023. În anul 2021 se va realiza un „corpus” al izvoarelor scrise.
- d) Stadiul actual al cunoștințelor: cercetări și publicații de mică anvergură, fără profil monografic sau contribuții recente.
- e) Scopul proiectului: 1. identificarea documentelor editate și mai ales inedite cu privire la subiect; 2. studierea factorilor (culturali, economici, religioși etc.) care au determinat conturarea și evoluția civilizației românești din Transilvania meridională în evul mediu.
- f) Materiale și metode de lucru: studierea cu mijloace analitice a materialului documentar original aflat în arhive și biblioteci din Cluj-Napoca, Alba-Iulia, Brașov, Sibiu și Târgu-Mureș încă din evul mediu; parcurgerea literaturii de specialitate.
- g) Rezultate scontate: elaborarea unei serii de studii dedicate temei, care să ofere cumulativ o imagine de ansamblu privitor la populația românească care a trăit între secolele XIV-XVI în regiunea Sibiului, respectiv în Țara Bârsei.
- h) Valorificarea rezultatelor: elaborarea de studii care să valorifice informația documentară cu bibliografia tematică actuală / diseminarea rezultatelor are în vedere deopotrivă conferințe și publicații științifice.
- i) Colaborări în țară: nu
- j) Colaborări în străinătate: nu
- k) Buget solicitat:
 - un salariu pentru C.S.II
- l) Alte subvenții de cercetare:

Coordonator proiect
CSII dr. Adinel-Ciprian DINCĂ

PROGRAMUL DE CERCETARE III

a) Denumirea: **ASPECTE ALE VIETII POLITICE, RELIGIOASE, ECONOMICE ȘI SOCIALE ÎN TRANSILVANIA MODERNĂ (XVIII-XX)**

b) Coordonator: C.S. I dr. Remus Câmpeanu

c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Existența unor cercetări și abordări monografice fragmentare, mai vechi care nu au cunoscut și nu au valorificat documentele editate în colecțiile noastre de documente. Sunt o serie de aspecte ale societății din Transilvania care impun o nouă viziune interpretativă.

d) Scopul programului: Obținerea unor studii și lucrări de reală valoare științifică.

e) Rezultate scontate: Completarea și îmbogățirea cercetărilor științifice care să elucideze aspectele mai puțin cunoscute din istoria noastră și care să ofere cercetării istorice de la noi și din Europa concluzii și interpretări realiste ale fenomenelor istorice.

f) Modul de valorificare a rezultatelor: Elaborarea de studii, comunicări, lucrări, organizarea unui simpozion.

g) Durata: 2-5 ani (diferențiat în funcție de numărul de cercetători, amploarea temei cercetate)

h) Proiecte de cercetare propuse în acest program:

Proiect de cercetare III/11 – *George Bariț și contemporanii săi, vol. XII* (2019-2022)

Proiect de cercetare III/13 - Attila Varga - *Conexiuni ale elitelor. Francmasoneria și mișcările naționale în Europa Centrală, de Vest și de Nord (1740-1918)* (2018-2021)

Proiect de cercetare III/15. *Mărginimea Sibiului – istorie și patrimoniu cultural* (2019-2025)

Coordonator program
C.S. I dr. REMUS CÂMPEANU

PROIECTUL DE CERCETARE NR. III/11

a) Denumirea: **George Bariț și contemporanii săi**, vol. **XII**

b) Colectivul de cercetare: CSII dr. Iosif Marin Balog, CS II dr. Loránd Mádly, CSII dr. Mirela Popa-Andrei, CSII dr. Daniela Deteșan.

c) Termen de realizare: 31 decembrie 2022 (proiectul este demarat în anul 2019). În cursul anilor 2019-2021 se vor depista, fotocopia, analiza și selecta scrisorile personalităților din epocă, operațiune urmată de transcrierea lor în conformitate cu metodologia asumată; în anul 2021 se va finaliza transcrierea corespondențelor, prelucrarea conținutului, prin note și comentarii critice și se vor redacta studiile analitice realizându-se, astfel, încadrarea documentelor în problematica politică, națională, culturală și bisericească din secolul al XIX-lea;

d) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Până în prezent s-au publicat zece tomuri George Bariț și contemporanii săi cel de-al XI-lea fiind pregătit pentru tipar; sunt apreciate în țară și străinătate, des citate în istoriografie (cărți, studii) și în numeroase teze de doctorat. Împreună constituie epistolarul transilvan și formează știința auxiliară (alături de alte scrieri) a epistologiei istorice.

e) Scopul proiectului: Ilustrarea prin conținutul corespondențelor și autorilor acestora a ideilor și soluțiilor de epocă privind strategia și tactica mișcării naționale românești din Monarhia Habsburgică, în fluxul general al devenirii politice românești. Se vor dovedi cu date concrete, autentice, relațiile de colaborare pan românească dintre transilvăneni și frații de peste Carpați din România care a fost un „Piemont”, un centru de atracție pentru românii din Ardeal, Banat, Crișana, Maramureș, Bucovina, Basarabia. Paralel, se pun în circuit date și informații privind emanciparea Bisericii Române Unite și Ortodoxă de sub jurisdicțiile străine din Esztergom și Karlowitz, activitatea Astrei, legăturile cu Academia Română – prima Românie Mare pe plan cultural. Faptele și realitățile istorice pe care le conține corespondența de secol XIX dintre cele mai importante personalități politice și culturale din cuprinsul Transilvaniei întregesc în mod armonios informația oferită de documentele vremii, încât alături de colecțiile de documente, ele vor constitui un instrument de lucru deosebit de important pentru istorici, indiferent de direcțiile de cercetare pe care le abordează sau de opțiunile lor metodologice. Ele sunt deopotrivă utile pentru istoricii preocupați de fenomenele politice, de aspectele sociale, dar și de istoria culturală, a mentalităților și a imaginarului social. În plus, sunt puține institutele și echipele de cercetători care se preocupă sistematic de editarea surselor istorice. Ele sunt indispensabile pentru orice istoriografie, iar acest tip de muncă trebuie continuat.

f) Material și metode de lucru: depistarea documentelor și corespondențelor, transcriere, regestare, comentarea adecvată, critică, a conținutului și încadrarea lor în problemele epocii. Se va avea în vedere corespondența cu George Barițiu a următoarelor personalități: Ioan Bob, Zaharia Boiu, Ștefan D. Greceanu, Vasile Lucaci, Dionisie Pop Marțian, Moise Sora Noac, Ioan cavalier de Pușcariu, George Sion, corespondenți maghiari și sași:

g) Rezultate scontate: Aducerea de noi dovezi concrete, de argumente de ordin științific privind caracterul democratic al mișcării de emancipare și unitate națională, ilustrarea tuturor eforturilor privind învățământul confesional unit și ortodox, educarea și ridicarea poporului prin biserică, școală, cultură potrivit cerințelor vremii.

h) Valorificarea rezultatelor: pregătirea pentru tipar a tomului XII în anul 2022 în vederea publicării.

i) Colaborări în țară: Biblioteca Filialei Academiei Române Cluj-Napoca, B.A.R. București;

j) Colaborări în străinătate: nu

k) Bugetul solicitat pentru anul 2020: - patru salarii CS II - costul hârtiei pentru cca 500 de coli A4 - costul deplasărilor în țară la următoarele arhive și biblioteci (BAR București, Serviciul Județean Sibiu al Arhivelor Naționale, Serviciul Județean Brașov al Arhivelor Naționale)

Obligații științifice asumate pe anul 2021 în cadrul proiectului de cercetare III/11:

CSII dr. Iosif Marin Balog: corespondența Zaharia Boiu, (9 scrisori). Transcriere, colaționare, note critice.

CSII dr. Mirela Popa-Andrei: corespondența D.P. Marțian, (8 scrisori) Transcriere, colaționare, note critice.

CSII dr. Daniela Deteșan: Vasile Lucaciu, (11 scrisori). Transcriere, colaționare, note critice.

CSII dr. Loránd Mádly: depistare, identificare de documente noi corespondenți maghiari și sași cu George Barițiu pentru volumul XII; corespondența cu Karl Wolf. Transcriere, colaționare, note critice.

Coordonator proiect :
CSII dr. IOSIF-MARIN BALOG

PROIECT DE CERCETARE III/13

- a. *Denumirea: Conexiuni ale elitelor. Francmasoneria și mișcările naționale în Europa Centrală, de Vest și de Nord (1740-1918)*
- b. Colectivul de cercetare: *CȘ II dr. Varga Attila, Dr. Jonas Nordin – Biblioteca Regală Suedeză, Fondul de Manuscrise, Rudolf Cristian – Asist. Univ. Dr. Universitatea Eftimie Murgu din Reșița, Cornel Kameniczky – Agenția de Dezvoltare Regională - Cluj.*
- c. Termen de realizare: 2018-2021
 Pentru anii 2018-2020 se intenționează depistarea, transcrierea și traducerea surselor originale de arhivă care se păstrează în Arhiva Marii Loji a Suediei, respectiv Biblioteca Regală Suedeză.
 Pentru anii 2020-2021 se are în vedere analiza documentelor și elaborarea unui masiv studiu introductiv în limba română și engleză.
- d. Stadiul actual al cunoștințelor existente: Subiectul este totalmente inedit, reprezentând o cercetare interdisciplinară de pionierat.
- e. Scopul proiectului: Cercetarea își propune să traseze o veritabilă punte de legătură între spațiul Transilvaniei, al Europei Centrale, de Vest și de Nord, subliniind modul în care elitele masonice din arealele menționate s-au interconectat în intervalul de timp mai sus menționat.
- f. Material și metode de lucru: Investigarea problematicii pe baza documentelor inedite, coroborat cu studiul bibliografiei de specialitate care se poate depista în Biblioteca Regală din Stockholm, respectiv Biblioteca Academiei Regale Suedeze.
- g.-h. Rezultate scontate-Valorificarea rezultatelor: publicarea unui volum intitulat DOCUMENTA MASONICA SCANDINAVICA. CORESPONDENȚA CU OBEDIENȚE EUROPENE.
- i. Colaborări în țară: Rudolf Cristian – Asist. Univ. Dr. Universitatea Eftimie Murgu din Reșița, Cornel Kameniczky – Agenția de Dezvoltare Regională - Cluj.
- i. Colaborări în străinătate: Magyar Nemzeti Levéltár – Budapesta, Institutul Academiei Maghiare din Budapesta, Biblioteca Națională Maghiară – Budapesta, Arhiva și Biblioteca Marii Loji a Angliei „Mamă a Lumii” – Londra, Arhiva și Biblioteca Marii Loji a Suediei – Stockholm, Biblioteca Națională Suedeză – Stockholm
- j. Bugetul solicitat pentru anul 2021 – un salariu pt. CȘ II

Coordonator proiect
 CS II dr. VARGA ATTILA

PROIECT DE CERCETARE nr. III/15

a) Denumirea: ***Mărginimea Sibiului - istorie și patrimoniu cultural***

b) Colectivul de cercetare: (C.S. III/2 n.) dr. Vasile Rus, C.S. I dr. Ela Cosma, C.S. II dr. Daniela Deteșan, C.S. III dr. Victor Vizauer, din 2020; C.S. III dr. Mircea-Gheorghe Abrudan.

c) *Termen de finalizare*: 31 decembrie **2025** (proiectul începe în anul 2019). În anul **2021**, ca și în anii 2019-2020, în cadrul proiectului de cercetare continuăm prelucrarea (transcrierea originalelor și traduceri din latină, germană, maghiară) și regestarea materialelor documentare inedite și editate din secolele XVIII-XIX depistate arhivele bisericesti românești de la Rășinari și Săliște din Mărginimea Sibiului.

d) *Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv*: Istoria și patrimoniul cultural al Mărginimii Sibiului sunt insuficient cunoscute și valorificate. Există în arhivele din țară, în special la Muzeul Casei Episcopale din Rășinari și la Arhiva Protopopială din Săliște, un număr foarte mare de importante documente inedite care merită identificate și editate critic.

e) *Scopul proiectului*: 1) deprinderea limbii documentelor: cursul de limbă latină și paleografie latină aplicată de secol XVIII, susținut de Prof. Univ. dr. Vasile Rus (consultații telefonice, online, prin email); 2) identificarea, prelucrarea și editarea izvoarelor documentare referitoare la Mărginimea Sibiului; completarea bazei documentare și arhivarea electronică a documentelor identificate; 3) valorificarea cunoștințelor de paleografie latină dobândite prin prelucrarea de documente inedite din Mărginimea Sibiului

f) *Material și metode de lucru*: 1) transcrierea documentelor, colaționare și traducere, îngrijirea textelor, efectuarea trimiterilor, a aparatului critic, a regestelor și a indicilor; 2) valorificarea documentelor prin editare critică și studii elaborate; 3) diseminarea rezultatelor cercetării prin comunicări științifice și publicații de specialitate.

g) *Rezultate scontate*: mai buna cunoaștere a istoriei și patrimoniului spiritual al Mărginimii Sibiului.

h) *Valorificarea rezultatelor*: 1) editare critică de documente; 2) elaborarea de studii interpretative și analitice, în baza documentelor editate; 3) susținerea de comunicări și referate științifice de popularizare a rezultatelor cercetării.

i) Colaborări în țară: da

j) Colaborări în străinătate: nu

k) Bugetul solicitat pentru anul 2020:

- nu se solicită buget special pentru cercetătorii salarizați cu normă de bază la Institutul de Istorie "George Barițiu";

- costul hârtiei pentru cca 1000 coli A4

l) Alte subvenții de cercetare: nu

Obligații științifice asumate în cadrul proiectului de cercetare I/4/2018

Vasile Rus - continuarea editării (prin transcriere și traducere) a documentului-fluviu de la Rășinari (1788); susținerea unei conferințe/comunicări științifice referitoare la valorificarea acestuia;

Ela Cosma - continuarea editării (prin transcriere și traducere) a documentului-fluviu de la Rășinari (1788); elaborarea unui studiu pe tema proiectului; promovarea proiectului "Rășinari - istorie și patrimoniu spiritual" de colaborare științifică între Institutul de Istorie "George Barițiu" al Academiei Române și Parohia Ortodoxă împreună cu Primăria Comunei Rășinari (2015-2025)

Daniela Deteșan - editarea de documente din Arhiva Protopopiatului Săliște; susținerea unei conferințe/comunicări științifice; elaborarea unui studiu dedicat Săliștei Sibiului;

- Mircea-Gheorghe Abrudan – susținerea unei conferințe/comunicări științifice; elaborarea unui studiu pe baza materialului documentar depistat în arhiva din Săliștea Sibiului;
- Victor Vizauer – susținerea unei conferințe/comunicări științifice referitoare la valorificarea documentelor Arhivei din Săliște; elaborarea unui studiu dedicat zonei din vecinătatea Mărginimii Sibiului (Făgăraș);

Coordonator proiect
C.S. I dr. ELA COSMA

PROGRAMUL DE CERCETARE V

a) Denumirea: **TRANSILVANIA ÎNTRE PERSPECTIVE REGIONALE, NAȚIONALE ȘI TRANȘNAȚIONALE: O ISTORIE POLITICĂ, SOCIO-ECONOMICĂ ȘI CULTURALĂ (1918-2030)**

b) Coordonator: Prof.univ.dr. Ioan Bolovan

c) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv: Istoria Transilvaniei în înțelesul ei geografic modern, cuprinzând teritoriul fostului principat medieval eponim, al Banatului, Crișanei și Maramureșului reprezintă o arie ofertantă pentru analize pe trei niveluri: regional, național și transnațional.

Din punctul de vedere al **istoriei regionale**, procesul de integrare politică, administrativă, economică și culturală în România Mare oferă cercetătorilor ocazia de a investiga maniera în care un stat modern administrează relația între politicile definite de la centru și reacția sau impactul lor în teritoriu. Astfel, procesul de construire al noilor instituții, transformările socio-economice prin care trece Transilvania în perioada interbelică (marcate în anii 1920 de efectele reformei agrare), istoria culturală bogată și diversă (reflectând contribuțiile nu doar ale populației majoritare românești, ci și a minorităților), activitatea elitelor politice pe fondul emancipării produse de introducerea votului universal și de adaptarea la viața politică a României Mari sau intensa mobilizare pentru construirea unor instituții culturale românești, toate reprezintă posibile direcții de cercetare, unele aprofundând sau reinterpretând șantiere deschise încă din interbelic, altele presupunând deschiderea unor noi. În ceea ce privește istoria politică a Transilvaniei în această perioadă, deși cercetările întreprinse până în prezent au surprins în linii mari activitatea de organizare politică a PNR (PNȚ din 1926), PNL sau PSD la nivelul elitelor din Transilvania, modernizarea vieții politice la nivel comunitar determinat de introducerea votului universal masculin încă nu este suficient cercetată. Spre exemplu, știm încă relativ puțin cu privie la procesul de socializare politică adus de aceste transformări în mediu rural. De asemenea este foarte puțin cunoscut și cercetat impactul mișcărilor de extremă dreapta în Transilvania, nu numai la nivelul populației majoritare, ci și în cadrul minorităților.

Privind specificul regional al Transilvaniei, cercetarea istorică încă nu a epuizat teme precum istoria identităților naționale și confesionale a provinciei. Deși istoricii de limbă maghiară din Transilvania au efectuat pași importanți în studierea istoriei minorității maghiare, încă rămân arii vaste insuficient cercetate privind istoria politică și culturală a germanilor, evreilor, romilor, armenilor sau grecilor din Transilvania. Spre exemplu, istoria influenței mișcării național-socialiste asupra destinului germanilor din România sau constituirea și evoluția Grupului Etnic German nu a putut fi cercetată la un nivel corespunzător deoarece numeroase arhive românești privind aceste teme au fost până recent inaccesibile. Dat fiind faptul că mișcarea nazistă locală s-a dezvoltat în strânsă legătură cu evoluția celui de-al Treilea Reich o asemenea temă nu se poate aborda doar din perspectiva unei istorii regionale, ci este necesară o privire transnațională asupra fenomenului. O abordare asemănătoare se impune inclusiv în cazul istoriei antisemitismului și a ascensiunii Mișcării Legionare, având în vedere tendința din ce în ce mai pronunțată din utimele două decenii către o istorie transnațională a fascismului european. Se va acorda atenție și modului în care diplomațiile din Europa (cea italiană spre exemplu) reflectă evoluțiile raportului majoritate-minorități în Transilvania de-a lungul acestui centenar aflat în studiu și reflecție. De asemenea, o temă relativ puțin studiată de către istorici, o reprezintă Holocaustul în Transilvania de nord. În acest sens s-ar impune îndeosebi o comparație a politicii antisemite promovate de Ungaria și România în perioada 1940-1944, precum și studierea poziției Bisericii (Romano-Catolică, Greco-Catolică, Ortodoxă, Reformată, Lutherană) în raport cu persecuția evreilor. La fel de puțin studiate sunt dictaturile din perioada 1938-1944, precum și starea de asediu ca instrument în procesul de instalare al dictaturilor, subiecte ce merită o atenție sporită din partea istoricilor.

Privind istoria confesională, dincolo de studiile și cercetările dedicate Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania care se impun cu necesitate, este de remarcat faptul că majoritatea

cercetărilor privitoare la Biserica Greco-Catolică s-au concentrat până acum asupra secolelor XVIII și XIX, prin urmare pentru istoricii specializați în istorie ecleziastică acoperirea unor teme legate de istoria greco-catolicilor în perioada interbelică este și rămâne în continuare o prioritate. De asemenea, se poate afirma că numeroase personalități ale Bisericii Greco-Catolice, unele dintre acestea cu un rol important în viața ecleziastică și cu un sfârșit tragic în închisorile comuniste, nu au încă o biografie redactată de istorici profesioniști, astfel că un șantier concentrat pe studii biografice ar putea aduce noi contribuții cheie la această temă de cercetare. O altă direcție de cercetare confesională are în vedere evoluția cultelor minoritare și a celor neoprotestante. Unele dintre acestea beneficiază de monografii cuprinzătoare, din nefericire puțin vehiculate în cadrul circuitului științific. Nu va fi ignorată nici studiul istoriei Bisericii Romano-Catolice atât în perioada interbelică, cât și în cea postbelică (și condiționările/constrângerile la care a fost supusă aceasta). În condițiile în care în următorii ani vor fi aniversați o sută de ani de la încheierea Concordatului dintre Regatul României și Sfântul Scaun, inițierea unei investigații de natură politico-ecclesiologică menită să lămurească impactul acestui concordat asupra evoluțiilor politico-confesionale din Transilvania devine o necesitate.

În ceea ce privește istoria socială, se cuvine a fi subliniat faptul că dincolo de dorința centrului de a implementa politici omogene, au existat factori legați de specificul social și economic al unei regiuni, care au făcut ca industrializarea să se petreacă în ritmuri diferite la Hunedoara sau Reșița, comparativ cu alte centre precum Bacău sau Craiova. Din acest punct de vedere, o cazuistică pornind de la specificul unui teritoriu ne poate ajuta să înțelegem mai bine anumite politici naționale și rezultatele lor. De exemplu, studiul schimbărilor produse în regimul muncii industriale în ultima sută de ani poate contura un amplu spațiu analitic unde pot fi evidențiate deopotrivă: reglementările politice (prin legislație în domeniul drepturilor sociale și implicarea factorului decizional), eficiență birocratică, conturare a unui domeniu de expertiză (cercetări științifice, implicare în activitățile Ligii Națiunilor, ONU, ILO, CAER, UNESCO etc), evoluții la firul ierbii (activism, asociationism, mișcări sindicale, greve, conformism, economie morală etc.).

În ceea ce privește istoria culturală a regiunii, chiar dacă atât în perioada regimului comunist, cât și în ultimele trei decenii, au apărut numeroase studii privind istoria edificării unor instituții cheie precum Universitatea „Daciei Superioare” (redenumită ulterior „Regele Ferdinand I”), acest șantier încă necesită aprofundări sau reevaluări pornind de la noi perspective metodologice. O întrebare la care puține contribuții istoriografice s-au angajat să ofere răspunsuri este aceea a continuităților și discontinuităților instituționale, de traiectorii biografice sau de genealogii intelectuale. În acest sens, cercetări privind rețelele academice, precum cele construite în jurul Institutului de Istorie din Cluj, ar putea reprezenta prilejul unor studii de caz care să releve răspunsuri pentru teme mai ample, precum istoria instituțiilor de cercetare în Transilvania de-a lungul secolului XX. Desigur, istoria mediului academic clujean nu poate fi restrânsă la o istorie regională. Unii dintre istoricii clujeni, spre exemplu, au făcut carieră academică și politică la nivel național. De asemenea, legăturile mediului universitar clujean cu universități străine sau cu instituții culturale românești din străinătate precum Școala Română de la Roma sau Institutul Român din Berlin sugerează faptul că istoria culturală a regiunii nu trebuie să neglijeze perspectivele transnaționale. În siajul acestei cercetări se va continua documentarea istoriei Institutului nostru pentru adâncirea biografiilor celor ce l-au condus în epoca interbelică și imediat postbelică: Ioan Lupaș, Alexandru Lapedatu, Ioan Moga, Constantin Daicoviciu. Totodată evoluția unor instituții de cultură din Transilvania, cu impact pe plan local și național, precum Opera, Teatrul, Industria de film, respectiv activitatea societăților culturale de elită, cu impact social și rol important în formarea ideii de leadership (Rotary, Lions, Francmasoneria), ar putea constitui de asemenea teme de cercetare mai mult decât necesare.

Abordarea din perspectiva istoriei regionale ar putea fi contestată pentru perioada comunistă, având în vedere politicile de uniformizare economică și socială întreprinse după 1948. Cu toate acestea, dincolo de dorința centrului de a implementa politici omogene, au existat factori legați de specificul social și economic al unei regiuni, care au făcut ca industrializarea să

se petreacă în ritmuri diferite la Hunedoara sau Reșița, comparativ cu alte centre precum Bacău sau Craiova. Din acest punct de vedere, o cazuistică pornind de la specificul unui teritoriu ne poate ajuta să înțelegem mai bine anumite politici naționale și rezultatele lor.

Astfel, istoria Transilvaniei **din perspectiva istoriei statului național** nu poate fi practică decât în relație strânsă cu istoria regională și cea transnațională. Spre exemplu, analiza procesului de construire a instituțiilor politice ale României Mari și conturarea principalilor poli de putere politică nu poate fi realizată fără a lua în considerare activitatea unor forțe politice regionale, precum PNR sau partidele minorităților naționale din Transilvania, cu care elita politică din București a intrat într-o negociere. Formarea PNT prin unirea PNR cu Partidul Țărănesc în octombrie 1926 a reprezentat un exemplu pentru importanța elementelor regionale în crearea unor vectori politici naționali. O altă instituție care ar putea prezenta un studiu de caz privind raportul dintre regional și național este masoneria. În mod deosebit rolul masoneriei ca formă de socializare politică a elitelor în realizarea Marii Uniri precum și transformările suferite de lojele masonice din Transilvania după 1918. Un alt posibil exemplu l-ar putea constitui grupurile formate din etnici maghiari din cadrul PMR și ulterior PCR, care au acționat ca adevărate filiere de promovare în partid de la nivel local sau regional către structurile de la nivel național.

De asemenea, istoria politică sau socio-economică a României perioadei socialiste nu poate fi înțeleasă decât dintr-o **perspectivă transnațională**. După 1948, noile instituții politice, modelele de dezvoltare economică și socială sau modelele culturale promovate s-au dezvoltat sub impactul unui amplu transfer dinspre Uniunea Sovietică către țările Blocului Estic. Sigur, Cortina de Fier nu trebuie absolutizată, mai ales începând cu anii 1960, au loc și transferuri Vest-Est, fenomen accelerat de Acordurile de la Helsinki. Totodată perspectivele transnaționale, deși foarte importante pentru perioada Războiului Rece, sunt la fel de utile pentru o serie de teme legate de istoria Transilvaniei din perioada interbelică sau a celui de-al Doilea Război Mondial. Am amintit deja istoria mișcării naziste din rândul germanilor din România. Însă la fel de importantă este perspectiva transnațională pentru istoria antisemitismului. Iar evenimente precum Conferința de Pace de la Paris din 1919-1920 sau momentele de turnură din perioada celui de-al Doilea Război Mondial, îndeosebi pactul Molotov-Ribbentrop și influența sa asupra evoluției Europei central-estice, al doilea arbitraj germano-italian de la Viena din 30 august 1940 sau actul de la 23 august 1944, care au avut un impact major nu numai asupra României, ci și asupra istoriei Transilvaniei, nu pot fi înțelese decât printr-o abordare transnațională.

Revenind la procesul de globalizare, anul 1989 a însemnat un impuls puternic în direcția integrării accelerate a Europei de Est în fluxul global de capital și bunuri, fie ele materiale sau culturale. În acest sens, evoluțiile regionale trebuie privite din ce în ce mai mult din perspectiva impactului avut de procese globale precum extinderea către Estul Europei a NATO și a Uniunii Europene. Extinderea UE și a NATO reprezintă interfața instituțională a integrării regiunilor din Europa de Est, Transilvania nefiind o excepție, în lanțul de circulație a capitalului și de producție a bunurilor de către multinaționale. Impactul integrării europene asupra economiei și societății transilvănene ar putea reprezenta o temă foarte utilă pentru înțelegerea istoriei regionale în perioada post-1989.

De asemenea, credem că temele de cercetare ce reflectă relația dintre istorie și alte domenii, precum eugenia, rasismul, biopolitica, transferul cultural și tehnologic, sunt nu numai utile ci și mai mult decât necesare luând, în considerare faptul că în ultimele decenii interdisciplinaritatea a devenit un element fundamental al cercetării istorice.

d) Scopul programului: redactarea unei sinteze a istoriei Transilvaniei (1918-2022), respectiv a unor lucrări și studii care să prezinte în țară și străinătate evoluție politică, economică, socială, culturală, instituțională, administrativă, etc a Transilvaniei după Marea Unire și până în prezent

e) Rezultate scontate: introducerea în circuitul istoriografic a unor noi informații, analize, interpretări, etc, ce au la bază cercetări ample întreprinse în arhive și biblioteci din România și

străinătate, respectiv revizuirea/modificarea unor paradigme actuale referitoare la istoria Transilvaniei

f) Modul de valorificare a rezultatelor: publicarea unei sinteze a istoriei Transilvaniei (1918-1922), precum și a unor volume pe teme enunțate, precum și publicarea de studii, articole și documente în reviste de specialitate

g) Durata: 2020-2030 (diferențiat în funcție de proiectele de cercetare asumate de cercetători)

h) Proiecte de cercetare propuse în acest program:

Proiectele de cercetare ale programului IV :

2021-2022:

Proiectul VII/1 - Istoria Transilvaniei. Vol. IV (de la 1919 până la 2022)

Coordonatori serie: Ioan-Aurel Pop, Rudolf Gräf, Csucsuja István

lucrare realizată de membrii sectorului de istorie universală și relații internaționale (CS I Dr. Lucian Nastasă-Kovacs, CS I Dr. Ottmar Trașcă, CS I Dr. Veronica Turcuș, CS II Dr. Attila Varga, CS III Dr. Mircea Remus Birtz, CS III Dr. Corneliu Pintilescu, CS III Dr. Mara Mărginean)

Începând cu anul 2023 se vor derula alte proiecte în cadrul acestui program.

Coordonator program
Prof.univ.dr. Ioan Bolovan

PROIECTUL DE CERCETARE V/1

a) *Denumirea: Istoria Transilvaniei. Vol. IV (de la 1919 până la 2022)*

b) *Colectivul de cercetare: CS I Dr. Lucian Nastasă-Kovacs, CS I Dr. Ottmar Trașcă, CS I Dr. Veronica Turcuș, CS II Dr. Attila Varga, CS III Dr. Mircea Remus Birtz, CS III Dr. Corneliu Pintilescu, CS III Dr. Mara Mărginean conform temelor de lucru/subproiectelor asumate de fiecare în parte în cadrul proiectului VII/1, respectiv:*

CSI dr. Ottmar Trașcă:

- *Al doilea arbitraj de la Viena (30 august 1940) și consecințele sale p*
- *Cele două Transilvanii în timpul celui de Al Doilea Război*
- *Holocaustul (împreună cu CS I dr. Lucian Nastasă-Kovacs)*

CSI dr. Lucian Nastasă-Kovacs

- *Evreii din Banat și Transilvania în perioada 1919-2022. Interferențe culturale și universitare*
- *Partide politice la evrei*
- *Holocaustul (împreună cu CS I dr. Ottmar Trașcă)*

CSI dr. Veronica Turcuș:

- *Biserica Ortodoxă din Transilvania în perioada 1919-2022 Artă*
- *Învățământul Superior de Științe Umaniste și Științe Exacte din Transilvania în perioada 1919-1922*
- *Învățământul Superior de Artă din Transilvania în perioada 1919-1922*
- *Învățământul Superior Muzical din Transilvania în perioada 1919-1922*
- *Învățământul Superior Religios din Transilvania în perioada 1919-1922*

CSII dr. Attila Varga:

- *Antreprenoriatul transilvan în perioada 1919-1947: Modele antreprenoriale și impactul lor în comunitate*
- *Biserica Romano-Catolică din Transilvania în perioada 1919-2022) Biserica Reformată din Transilvania în perioada 1919-2022*
- *Biserica Unitariană din Transilvania în perioada 1919*
- *Instituții de cultură în Transilvania: Teatrul, Opera Română, Opera Maghiară în perioada 1920-2022*
- *Arhitectura și Urbanismul în Transilvania în perioada 1920-2022*
- *Hollywood-ul Transilvan: Cinematografele și industria de film în perioada 1913-1945. Transilvania International Film Festival (T.I.F.F.) – 2000-2020*
- *Învățământul Superior Agricol din Transilvania în perioada 1919-2022*
- *Învățământul Tehnic Superior din Transilvania în perioada 1919-2022*
- *Învățământul Medical Superior din Transilvania în perioada 1919-2022*
- *Învățământul Superior de Artă și Design în Transilvania 1925 – 2022 –.*
- *Francmasoneria din Transilvania și rolul ei în modernizarea societății (1919-1939)*
- *Știință și Tehnologie: Mințile sclipitoare ale IT-ului clujean și contribuția lor la dezvoltarea cercetării interdisciplinare din România (1957-1990)*

CSIII dr. Remus Mircea Birtz

- *Aspecte ale cadrului legislativ al unor Biserici românești din Transilvania. (Biserica Greco-Catolică, Bisericile Evanghelice - Neoprotestante). Intre adaptare, defensivă și fructificare (1919-1940)*
- *Persecuție și mărturie, zorii falsei libertăți religioase - aspecte ale cadrului legislativ al unor culte minoritare românești din Transilvania (1940-1948)*

- *Tipuri de persecuție ilustrate prin cadrul legislativ arbitrar al regimului comunist (1948-1989) în viața cultelor minoritare românești din Transilvania*
- *Libertatea religioasă - inerții legislative și a mentalului colectiv (1990-2006) pentru cultele minoritare românești din Transilvania*

CSIII dr. Corneliu Pintilescu

- *Politici față de naționalități și culte în Transilvania perioadei comuniste. Cazul germanilor - (CS III Dr. Corneliu Pintilescu)*
- *Cooptare, represiune și opoziție în Transilvania în perioada comunistă – (CSIII dr. Corneliu Pintilescu)*
- *Revoluția din 1989 în Transilvania – (CSIII dr. Corneliu Pintilescu)*

CSIII dr. Mara Mărginean

- *Politici și infrastructuri ale modernizării în Transilvania (1945-1989)*
- *Structuri sociale, migrație, mobilitate și habitat*

c) *Termen de realizare:* 2021-2022=> 2021-2022 Redactarea contribuțiilor; 2022 Evaluarea contribuțiilor, a observațiilor critice formulate de editori și evaluatori; Integrarea observațiilor, sugestiilor, completărilor, etc, sugerate de editor și evaluatori, revizuirea contribuțiilor, redactarea introducerii, concluziilor, indicilor, etc.; Ultimele corecturi și publicarea volumului: 2023

d) *Stadiul actual al cunoașterii temei:* În cadrul istoriografiei române nu există în prezent o sinteză de istorie a Transilvaniei pentru perioada 1918-prezent. Din acest punct de vedere publicarea unei lucrări care să trateze și să analizeze istoria Transilvaniei în secolele XX-XXI sub toate aspectele sale (politic, economic, cultural, etc) este o necesitate.

e) *Scopul proiectului de cercetare-* Volumul își propune să ofere o imagine de ansamblu a istoriei Transilvaniei în cadrul statului român în perioada 1918-1922.

f) *Materiale și metode de cercetare* – volumul proiectat își propune o interpretare critică și analitică a informațiilor furnizate de documentele de arhivă (române și străine), colecțiile de documente. De asemenea, contribuțiile incluse în volum vor utiliza, pe lângă lucrările generale ori de specialitate, inclusiv colecțiile de periodice, literatura memorialistică, jurnale, etc.

g) *Rezultate scontate* – Dat fiind faptul că subiectul propus este practic inedit în cadrul istoriografiei, volumul își propune să ofere specialiștilor români și străini, dar și opiniei publice amatoare de istorie, o lucrare de sinteză, cuprinzătoare, care să ofere o imagine veridică cu privire la locul și rolul Transilvaniei în cadrul statului român după 1918 și până în prezent, cu informații inedite și interpretări analitice și pertinente. Volumul își propune, de asemenea, o mai bună ancorare a istoriei Transilvaniei în cadrul istoriografiei române și universale.

h) *Valorificarea rezultatelor cercetării:* Cercetarea va fi valorificată în cadrul unui volum, în care textele vor fi redactate de specialiști din țară și străinătate (istorici și nu numai). Valorificarea volumului se va face prin lansări de carte în țară și străinătate, în cadrul unor conferințe interne și internaționale, emisiuni de televiziune, etc.

i) *Colaborari în țară și străinătate* – Bibliotecile din România și străinătate, arhivele române și străine, deplasări interne și externe, schimburi interacademice

j) *Buget solicitat-*

- salarii pentru membrii sectorului de istorie universală și relații internaționale implicați în elaborarea sintezei

- cheltuieli deplasare în țară (București) și străinătate (Budapesta, Berlin, Londra, Viena, Washington, etc) .

Coordonator proiect:
CSI dr. Ottmar Trașcă

PROGRAM DE CERCETARE VI

A)Denumirea: **ROMÂNIA ȘI RELAȚIILE EURO-ATLANTICE POST-1989**

B)Coordonator: C. S. I Dr. Vasile Pușcaș

PROIECTUL DE CERCETARE VI/1

a)*Denumirea: România și relațiile cu Statele Unite ale Americii (1990-1994)*

b)*Termen de realizare: 2021-2025.* În anii 2021-2024 va fi realizată documentare bibliografică și arhivistică; în 2021 va fi cercetată istoriografia națională și internațională, va fi pregătită metodologia investigației; din 2022 se va efectua selecție și clasarea tematică și cronologică a documentelor în vederea pregătirii pentru tipar a unor tomuri conținând surse diplomatice/arhivistice; în 2023 va fi trimis spre publicare primul volum, activitate editorială care va continua în 2024; în 2025 se propune elaborarea și publicarea unui volum monografic despre relațiile româno-americane, în primii cinci ani după 1989. În întreaga perioadă a cercetării subiectului vor fi redactate și publicate studii și articole (cca. 50 p/anual) în reviste de specialitate și volume tematice.

d)*Stadiul actual al cunoașterii temei:* Tratarea subiectului enunțat, în România și Statele Unite ale Americii, a preocupat mai puțin istoriografia profesionistă și mai mult științele politice (ca analiză politică) și abordarea jurnalistică. O explicație ar fi impactul temei asupra derulării acțiunii politicii externe și internaționale a României post-1989, faptul că relațiile româno-americane au înregistrat un fenomen frapant de diferențiere și defazare, în comparație cu alte state din Europa Centrală și Răsăriteană. O atenție sporită dinspre politic și jurnalistic este explicată și prin importanța și amploarea rolului Statelor Unite ale Americii în procesele de tranziție post-comunistă a respectivelor state precum și în reconfigurarea sistemului internațional post-Războiul Rece. De aceea, cele câteva studii și volume care au tratat subiectul s-au bazat mai mult pe surse jurnalistice, memorialistice, documente publice ale unor instituții statale și private. Chiar propunătorul acestui proiect a fost autorul unora dintre aceste produse istoriografice, îndeosebi în anii 2000.

În ultimii 2-3 ani au început să apară referințe disparate despre anumite surse diplomatice (preponderant americane) vizând aspecte mai mult sau mai puțin relevante ale raporturilor bilaterale româno-americane de la începutul anilor '90. Ceea ce este un semnal că se apropie perioada declasificării unor documente diplomatice care ar putea aduce nu doar informații asupra unor "pete albe" din istoria epocii amintite, dar și necesare clarificări ale unor teme istoriografice de mare interes pentru istoria noastră. Motiv pentru care ne propunem a urmări atent deschiderea accesului la astfel de documente diplomatice, cuprinderea lor într-un corpus sistematic (pe cât posibil!), dar și o valorificare a lor istoriografică în câteva studii, iar apoi într-un volum monografic.

c)*Scopul proiectului:* Așa cum am enunțat și altădată, propunând acest proiect de cercetare intenționăm a restabili locul și importanța investigației istoriografice a istoriei contemporane și chiar ultracontemporane, având în vedere faptul că discursul "istoric" asupra diverselor teme ale acestei epoci a fost acaparat aproape exclusiv de analiza politică (nu întodeauna profesionistă, în țara noastră) și de exprimarea jurnalistică (mai degrabă știrist-senzaționalistă decât rațională și informativă). În altă ordine de idei, cred că este vremea să fie lămurite câteva stereotipii de interpretare politică-politicianistă a multor aspecte direct sau indirect conectate subiectului enunțat. Demers pe care doar o cercetare a documentelor diplomatice ar putea să-l credibilizeze.

d)*Materiale și metode de cercetare:* Așa cum am precizat, intenționăm să ne concentrăm atenția prioritar asupra unor surse diplomatice românești și americane care vor fi disponibil/e/izate în prima parte a acestui deceniu. Desigur, aceste izvoare vor fi corelate cu cele jurnalistice, memorialistice, dar și cu ceea ce a produs literatura socio-politică despre acest subiect, în cele trei decenii după 1989. Dorim și să realizăm interviuri cu participanți la procesul decizional al politicii externe românești și americane, precum și cu personaje implicate în acțiunile diplomatice bilaterale. Dar, mai presus de orice, vrem să realizăm o expunere

documentară-verificată și validată de metoda critică-a acestui subiect deosebit de semnificativ pentru cei cinci ani avuți în vedere de cercetare, dar și pentru evoluția ulterioară a istoriei raporturilor bilaterale româno-americane.

e) *Rezultate scontate și valorificare*: Scopul nostru va fi atins doar dacă istoriografiei i se va da posibilitatea să cerceteze cât mai multe planuri ale temei, ceea ce este realizabil prin punerea la dispoziție a unor instrumente de cercetare serioase și abordarea ei de cât mai mulți istorici profesioniști. De aceea propuneam să realizăm câteva volume sistematice cu documente diplomatice, dimpreună cu un număr de studii și analize istoriografice care, în finalul perioadei de cercetare, să permită elaborarea unei lucrări monografice.

f) *Colaborări în țară și străinătate*: În vederea efectuării cercetării propuse, vor fi necesare în primul rând colaborări cu arhivele diplomatice interne și cu cele americane, în măsura în care accesibilitatea la documentele trebuitoare va fi deschisă. Sper ca Internetul și căile electronice de comunicare să funcționeze cât mai mult, pentru a nu fi necesare deplasări dese și intense la București și Washington, D. C. Deasemenea, mizăm pe funcționarea schimburilor interbibliotecare și interarhivistice româno-americane. Avem în vedere și colaborarea cu câteva centre epistemice americane (ex. Atlantic Council, CSSI etc) și europene (îndeosebi britanice, germane și franceze). Nu în ultimul rând, ne bazăm pe potențialul cooperant cu câțiva colegi istorici și arhiviști din SUA și România.

g) *Bugetarea proiectului*: salariu C. S. I și, eventual, salariu asistent de cercetare-de la Academia Română; posibile finanțări guvernamentale pentru programe de cercetare, îndeosebi de la Ministerul Afacerilor Externe; probabile accesări de granturi de la organizații americane (ex. Fulbright etc.).

Coordonator proiect:
C. S. I Vasile Pușcaș

Dep. CERCETĂRI SOCIO-UMANE

PROGRAM DE CERCETARE VII

a) Denumire:

ASPECTE ALE REFLECȚIEI DESPRE MORALITATE ÎN CERCETAREA FILOSOFICĂ ȘI PSIHO-SOCIALĂ CONTEMPORANĂ

b) Coordonator: **CS I Dr. Ionuț Isac**

c) Termen de realizare: 1 ianuarie 2020 - 31 decembrie 2024

d) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:

– există deja, în țară și străinătate, o bogată literatură de specialitate pe tema programului, care poate și trebuie să fie completată cu contribuții noi, din perspectivele asumate de membrii colectivului de cercetare; acestea vizează noi conexiuni și interferențe inter- și trans-disciplinare, filosofice, psihologice, sociologice, antropologice etc. ale studiului fenomenului moralității;

e) Scopul programului:

– explorarea teoretico-metodologică inter- și trans-disciplinară a fenomenului moralității, a conexiunilor ideatice dintre filosofia teoretică, psihologie, sociologie, antropologie etc. în cercetarea multiplelor sale aspecte, individuale și sociale, în domenii și sfere precum cultura social-politică, relația dintre fenomenologie, psihanaliză și metafilosofie privind coordonatele moralității, factorii judecății morale ori analiza comportamentului antisocial; colectivul de cercetare își propune publicarea unor articole și studii relevante în literatura de specialitate, prezentarea de comunicări la sesiunile științifice de specialitate locale, naționale sau/ și internaționale;

f) Rezultate scontate:

– valorificarea unor filoane inter și trans-disciplinare ale reflecției despre moralitate autohtone și universale, realizarea de reinterpretări ale temelor supuse discuției (moralitatea în opera filosofică, fenomenologia și psihanaliza despre moralitate, moralitatea în context cultural-simbolic, identitar, respectiv factorii judecății și deciziei morale versus imoralitatea agresivității și comportamentului antisocial), în contextul dezbaterilor tematice existente pe plan național și universal

g) Modul de valorificare a rezultatelor cercetării:

– elaborarea de către participanții la proiect a unor studii și articole individuale (posibil și multi-autor) referitoare la aspecte ale temei programului, care vor fi oferite spre publicare unor reviste de specialitate din țară sau/ și străinătate, precum și susținerea de comunicări științifice la sesiuni de specialitate

h) Durata: de la 1 ianuarie 2019 până la 31 decembrie 2024

i) Proiecte de cercetare propuse în acest program:

Proiecte de cercetare propuse în programul VII

Filosofie:

- VII/1: *Incursiuni fenomenologice în etica Realului* (2019-2024), coord. CS Dr. Cristian Bodea
- VII/2: *De la raționalitate la (com)pasiune. Etica grijii ca punct de turnură în teoria morală* (2019-2024), coord. CS II Dr. Codruța-Liana Cuceu
- VII/3: *Filosofia intoleranței. Politici culturale, reprezentări simbolice și/sau sociale în perioada interbelică* (2019-2024), coord. CS II Dr. Mihaela Gligor,
- VII/4: *Cunoaștere și moralitate în filosofia lui Ferdinand Gonseth* (2019-2024), coord. CS I Dr. Ionuț Isac,
- VII/5: *Filosofie socială și moralitate din perspectiva mass-media* (2019-2024), coord. CS III Dr. Florența Lozinsky

Psihologie:

- VII/6: *Factori cognitivi, afectivi, identitari implicați în judecata și decizia morală* (2019-2024); coord. CS II Dr. Lucia Faiciuc și AC Dr. Raluca Szekely-Copîndean

Colectivul de cercetare: CS I Dr. Ionuț Isac, CS II Dr. Codruța-Liana Cuceu, CS II Dr. Mihaela Gligor, CS II Dr. Lucia Faiciuc, CS III Dr. Florența Lozinsky, CS III Dr. Raluca Szekely-Copîndean, CS Dr. Cristian Bodea

Coordonator program,
CS I Dr. Ionuț Isac

PROIECT DE CERCETARE VII/1

Denumire: *INCURSIUNI FENOMENOLOGICE ÎN ETICA REALULUI*

Responsabil de proiect: CS dr. Bodea Octavian-Cristian

Termen de realizare: ianuarie 2020 - 31 decembrie 2024

Stadiul actual al cunoștințelor:

Proiectul pe care îl propun vine ca o continuare a celui anterior, intitulat *O nouă dimensiune a umanului în fenomenologia non-standard: phantasia „perceptivă”*. După ce am trasat liniile generale după care se ghidează cele mai recente cercetări filosofice, în care și fenomenologia non-standard se înscrie, voi încerca să exploatez în continuare deschiderile oferite de noua paradigmă fenomenologică contemporană. Avându-l ca reprezentant pe Marc Richir, direcția de cercetare fenomenologică ce consideră necesar ca standardul intenționalității să fie depășit, deschide spre o dimensiune în care umanul nu se mai înscrie în cadrele fixe ale simbolicului. Dimensiunea umană nu mai este reprezentată de atribute și calități bine-cunoscute, ca parte a moștenirii umaniste.

Proiectul de cercetare propus pleacă de la întrebarea firească ce se impune în situația dată: unde se situează umanul, dincolo de umanism?

Ipoteza de lucru este aceea că prin conceptul de Real se poate descoperi o etică (în sensul de *ethos*) care să indice poziția subiectului în lumea contemporană. A doua ipoteză de lucru este aceea că etica Realului situează umanul, sau umanitatea subiectului, în *reflexia* raportului cu celălalt, iar nu în raportul intențional.

Scopul proiectului:

- Dezvoltarea implicațiilor pe care conceptul de *phantasia* „perceptivă” le are asupra relației etice cu alteritatea: obiect non-intențional și subiect uman;
- Identificarea unor diferențe conceptuale între morală și etică;
- Introducerea celor trei planuri ale realității subiectului uman cu care operează teoria psihanalitică lacaniană: real, simbolic, imaginar;
- Realizarea unei analize comparative a utilizării conceptului de Real în filosofie și în psihanaliză;
- Definierea eticii Realului în raport cu ideea de libertate fenomenologică;
- Raportul eticii Realului cu decizia morală.

Valorificarea rezultatelor 2010:

- Două articole, fiecare de aproximativ 10-15 pagini;
- Două comunicări la manifestări științifice de specialitate;

Colaborări în țară: nu

Colaborări în străinătate: nu

Bugetul solicitat pentru anul 2021: - un salariu pentru CS normă întreagă

Alte subvenții de cercetare: nu

CS dr. Bodea Octavian-Cristian

PROIECT DE CERCETARE VII/2

Denumire: *DE LA RAȚIONALITATE LA (COM)PASIUNE. ETICA GRIJII CA PUNCT DE TURNURĂ ÎN TEORIA MORALĂ*

Responsabil de proiect: C.Ș.II dr. Codruța Cuceu

Termen de realizare: 31 decembrie 2024

- **Stadiul actual al cunoștințelor:** Dacă pe parcursul anului 2020, în cadrul proiectul intitulat „De la raționalitate la (com)pasiune. Etica grijii ca punct de turnură în teoria morală”, cercetarea a vizat, pe de-o parte, realizarea unui scurt sinopsis diacronic al constituirii noțiunii de *grijă* ca un concept filosofic și, pe de altă parte examinarea raportului dintre teoria feministă și etica grijii, în anul 2021 cercetarea va continua prin analizarea contextului socio-cultural care a condus la dezvoltarea eticii grijii ca domeniu corectiv și/sau distinct în/pentru teoria morală a secolului XX. Obiectivul general al acestei analize vizează explicitarea schimbărilor de direcție survenite în teoria morală contemporană prin evaluarea critică a noilor sale fundamente complementare raționalității.

Scopul proiectului:

- Cercetarea contextului socio-cultural care a condus la dezvoltarea eticii grijii ca domeniu corectiv și/sau distinct în/pentru teoria morală a secolului XX;
- Tematizarea conceptului de *grijă de sine* ca parte esențială a experienței umane: Michel Foucault;

Valorificarea rezultatelor 2021:

- Două articole, fiecare de aproximativ 10-15 pagini;
- Două comunicări la manifestări științifice de specialitate;

Colaborări în țară: nu

Colaborări în străinătate: nu

Bugetul solicitat pentru anul 2021: - un salariu pentru C.Ș. II normă întreagă

Alte subvenții de cercetare: nu

C.Ș.II dr. Codruța Cuceu

PROIECT DE CERCETARE VII/3

Denumirea: *FILOSOFIA INTOLERANȚEI. POLITICI CULTURALE, REPREZENTĂRI SIMBOLICE ȘI/SAU SOCIALE ÎN PERIOADA INTERBELICĂ (2020-2024).*

Responsabil: CS II dr. habil. Mihaela Gligor, Departamentul de Cercetări Socio-Umane, colectivul de Filosofie.

Stadiul actual al cunoștințelor: Problematika politicilor culturale din perioada interbelică a suscitat, mereu, un interes aparte, atât din partea istoricilor, cât și din partea filosofilor sau a sociologilor, mai ales datorită impactului pe care politica l-a avut în evoluția intelectuală și/sau personală a unora dintre cei mai influenți intelectuali ai vremii.

În ceea ce privește cultura română, tema asumată aici a fost abordată punctual, mai ales cu privire la elitele culturale (Mircea Eliade, Mihail Sebastian, Constantin Noica, Emil Cioran etc), însă anumiți intelectuali (mulți de origine evreiască) au fost analizați doar fragmentar (Theodor Lavi, Horia Carp, Iosif Brucăr, Henry Marcus etc). Tocmai de aceea, prezentul program are în vedere înțelegerea și recuperarea unor lucrări scrise în acea perioadă și cunoașterea modului de interacțiune a elitelor politice și culturale în România interbelică.

Legăturile elitelor României interbelice cu cercurile intelectuale ale Europei acelor ani au constituit elemente importante și puncte de reper în analizele făcute de unii cercetători, mai ales în plan cultural și/sau social. Amintim doar studiile recente făcute de Matthew Feldman și Marius Turda, *Clerical Fascism in Interwar Europe* (Routledge, 2008); Balázs Trencsényi, *The Politics of National Character. A Study in Interwar East European Thought* (Routledge, 2012); Derek H. Aldcroft, *Europe's Third World The European Periphery in the Interwar Years* (Routledge, 2016). Toate acestea vor fi avute în vedere și vor constitui baza cercetărilor noastre ulterioare.

Prezentul proiect de cercetare - *Filosofia intoleranței. Politici culturale, reprezentări simbolice și/sau sociale în perioada interbelică* - continuă interesele științifice urmărite și valorificate prin publicații din anul 2014 încoace.

Scopul programului: Cercetarea asumată aici va oferi o perspectivă nouă și, pe cât posibil, inedită asupra intoleranței culturale și politice din România și Europa interbelică și a acțiunilor de redefinire a trecutului istoric al acelor care au ales - voluntar sau nu - spațiul exilului. Într-o primă fază se are în vedere recuperarea și valorificarea scrierilor unor importanți intelectuali români / de origine română care au ales exilul, personalități importante, atât la nivel cultural, cât și politic. Un element deosebit de important îl va constitui armonizarea temei de cercetare și a curentelor de opinie din România interbelică (filosofice, culturale, politice, sociale etc) cu cele din Europa aceleiași perioade, în încercarea de a sublinia apropierea ideologice sau de altă natură.

Am în vedere aplicarea la programele de schimb interacademic; aplicarea la granturi de cercetare; participarea la și organizarea unor manifestări științifice; publicarea unor materiale în revistele de specialitate și în cele culturale; participarea la dezbateri; editarea unor volume colective, volume de corespondență sau ediții de documente.

Rezultatele scontate: Relansarea dezbaterilor de specialitate pe această temă; recuperarea unor manuscrise și publicarea lor; publicarea unor volume; continuarea colaborărilor științifice externe și asumarea altora; organizarea unor manifestări științifice.

Modul de valorificare a rezultatelor: Prezentări în cadrul unor manifestări științifice interne și internaționale (mese rotunde, seminarii, conferințe); articole, recenzii și studii științifice pe această temă; îngrijirea unor volume de corespondență și/sau de documente; scrierea unui volum de autor; organizarea unor evenimente culturale și științifice; invitarea unor specialiști în domeniu.

Durata: 5 ani (2020-2024).

Colaborări în străinătate:

- dr. Miriam Caloianu, Hebrew University of Jerusalem
- dr. Raphael Vago, Tel Aviv University
- dr. Gila Michlovski, Sourasky Central Library, Tel Aviv University
- dr. Katarína Hradská, Institute of History, Slovak Academy of Sciences
- dr. Urbańczyk Przemysław, Polish Institute of Advanced Studies
- dr. Andrzej Richard, Institute of Philosophy and Sociology, Polish Academy of Sciences

Bugetul solicitat: salariul pentru CS II (normă întreagă);

Alte subvenții de cercetare: nu.

CS II dr. habil. Mihaela GLIGOR

PROIECT DE CERCETARE VII/4

- a) Denumire: **CUNOAȘTERE ȘI MORALITATE ÎN FILOSOFIA LUI FERDINAND GONSETH** (2019-2024)
- b) Responsabil de proiect: **CS I Dr. Ionuț Isac**
- c) Termen de realizare: 31 decembrie 2024
- d) Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:
- relativ avansat, având în vedere dialogul filosofic din spațiul helvetic francofon și cel francofon în general; relativ scăzut în spațiul autohton, întrucât puținele și meritoriile lucrări clasice dedicate concepției lui Gonseth nu au dezbătut explicit problema moralității
- f) Scopul proiectului:
- explorarea dimensiunilor valorice ale reflecțiilor cu caracter moral (explicit sau implicit) conținute în filosofia lui F. Gonseth (*idoneismul*), pentru o mai bună și completă înțelegere a specificului acesteia, a rolului și importanței ei în contextul său istoric și în zilele noastre
- g) Obiective subordonate scopului, care urmează a fi realizate în anii 2019-2024:
- cercetarea problemelor moralității în conceperea eticii dialogului (atât la modul generic, cât și între diferite poziții, curente și orientări filosofice, de ex. între strategiile de „fundare” și cele de „angajare”);
 - moralitatea ca problemă cardinală a interferențelor dintre limbaj, cunoaștere, comunicare și acțiune;
 - opțiunea etică de valoare cardinală a idoneismului în calitate de filosofie a deschiderii la experiență și reevaluarea periodică a fundamentelor cunoașterii;
 - principii etice în dialogul dintre știință, filosofie și religie;
 - viziunea etică asupra dialecticii referențialului
- h) Valorificarea rezultatelor:
- elaborarea unor studii individuale (posibil și multi-autor), de cca. 15-25 p. fiecare referitoare la tema proiectului, care vor fi oferite spre publicare unor reviste de specialitate din țară sau/ și străinătate, precum și susținerea unor comunicări științifice la sesiuni de specialitate.
- Colaborări în țară:* nu sunt
- i) Buget solicitat pentru 2021:
- salariu pentru un post de CS I

Coordonator/ executant proiect,
CS I Dr. Ionuț Isac

PROIECTUL DE CERCETARE VII/5

a) . *Denumire: FILOSOFIE SOCIALĂ ȘI MORALITATE DIN PERSPECTIVA MASS-MEDIEI*

b). *Responsabil de proiect: CS III dr. Florența Lozinsky*

c). *Termen de realizare: 1 ian 2020 – 31 dec. 2024.*

d). *Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:*

Cercetătorul valorifică experiența anilor anteriori de cercetare în domeniu, precum și rezultatele anchetelor de teren desfășurate în cadrul proiectelor anterioare. Experiența teoretică și empirică a fost materializată de către cercetător în comunicări științifice prezentate la manifestări naționale, respectiv în studii publicate în reviste de profil. Exemplificăm activitatea desfășurată prin câteva studii publicate în volume colective sau reviste de specialitate: *Traian Herseni, cronicar la „Familia”, Sectorul imobiliar reflectat în presa scrisă. Cazul Florești, Traian Herseni și „Gând românesc”, Probleme ale zonei metropolitane, reflectate în presa locală, Raportul spațiu-timp în societatea postmodernă, Reprezentări ale schimbării sociale în mentalitatea ruralilor, Estetica produselor locale. Reflecții despre o filosofie a succesului de piață, Teoria contractului și filosofia socială a pământului, O filosofie socială a satului românesc contemporan.*

e). *Scopul proiectului:*

Filosofia socială, în calitatea care-i revine în cadrul culturii umane, își revendică rolul de ghidare teoretică și interogativă a conștiinței în demersul său de cunoaștere a lumii. În acest context alegerea noastră, de a investiga universul moral al faptelor sociale pe care ni-l dezvăluie cu generozitate mass-media, este una firească și necesară. Demersul nostru este unul de durată, în care vom urmări conturarea unei "hermeneutici a realității", fapt ce presupune înțelegerea fragmentelor de realitate cu care intrăm în contact, a modului cum sunt reflectate anumite evenimente sociale cu impact asupra opiniei publice (de ex. fenomenul Caritas) în mass-media românească. Se știe că în funcție de tipologia genurilor mass-mediei (editorial, anchetă, reportaj, știri, etc.) și în raport cu orizontul de așteptare al publicului se realizează selecția și modul în care evenimentele se reflectă în media (presă și tv.).

Prin acest proiect ne propunem ca orice eveniment (fapt) social, mai concret semnificația lui morală, să-l analizăm prin raportarea acestuia la contextul social în care apare sau care-l generează, și se reflectă în mass-media. Întreg demersul nostru sociologic urmărește conturarea unei filosofii sociale, și a ariei semantice a conceptului de moralitate, atunci când se are în vedere surprinderea realităților sociale cu care se confruntă societatea românească contemporană, din perspectiva mass-mediei.

f). *Obiective subordonate scopului, care urmează a fi realizate în anul 2021:*

- Documentare bibliografică;
- Stabilirea unei tipologii a genurilor mass-media (presă și tv.);
- Identificarea evenimentelor cu impact asupra opiniei publice ce vor face obiectul investigațiilor noastre din mass-media;
- Stabilirea ariei semantice a conceptului de moralitate.

g). *Material și metode de lucru:*

- 1) documentare teoretică,
- 2) analiză de documente.

h). *Rezultate scontate în 2021:*

- 1) participarea la manifestări științifice de specialitate;
- 2) elaborarea, redactarea și publicarea de studii/articole a căror tematică vizează reflecții asupra moralității societății din perspectiva mass-mediei: (aproximativ 25 pagini).

i). *Valorificarea rezultatelor în 2021:*

- 1) elaborare a două studii în vederea publicării;
- 2) susținerea a două comunicări la manifestări științifice de specialitate.

j). *Colaborări în țară:* nu.

k). *Colaborări în străinătate:* nu.

l). *Buget solicitat pentru 2021:*

- Un salariu pentru CS III;

m). *Alte subvenții de cercetare:* nu.

Coordonator proiect,
CS III dr. Florența Lozinsky

PROIECT DE CERCETARE VII/6

- a) *Denumire: FACTORI COGNITIVI, AFECTIVI ȘI IDENTITARI IMPLICAȚI ÎN JUDECATA ȘI DECIZIA MORALĂ*
- b) *Colectivul de cercetare: CS II dr. Lucia Faiciuc (coordonator), CS III dr. Raluca Szekely-Copîndean, două posturi libere care urmează să se scoată la concurs (1/2 CSI și AC)*
- c) *Termen de realizare: 1 ianuarie 2020- 31 decembrie 2025.*
- d) *Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv*
- e) *Experiența anterioară*

Membrii colectivului au lucrat anterior și au obținut rezultate în domeniile de cercetare care au relevanță pentru obiectivele specifice ale proiectului (psihologia moralității, psihologia emoțiilor, psihologia personalității, psihologia socială și psihologia raționamentului deductiv).

- f) *Scopul proiectului*

Criza morală este invocată din ce în ce mai des ca fiind la originea multora dintre problemele societății contemporane, atât pe plan național, cât și internațional. De aceea, interesul pentru problema moralității a crescut din ce în ce mai mult deopotrivă în rândul cercetătorilor și în rândul factorilor decidenți în societate. În centrul cercetărilor asupra moralității s-au aflat studiile asupra judecății și deciziei morale. Acestea au fost investigate atât în cadrul filosofiei, cât și în cel al psihologiei (Greene, 2008). În ultimele două decenii, în psihologie, accentul a căzut asupra felului în care oamenii reflectează asupra moralității; specific, studiile au vizat felul în care oamenii judecă ceea ce este bine sau rău și felul în care iau decizii pe baza acestor judecăți evaluative (pentru o sinteză, vezi Bartels, Bauman, Cushman, Pizarro & McGraw, 2015). Proiectul curent urmărește să extindă ceea ce se cunoaște despre judecata și decizia morală, investigând trei paliere de studiu mai puțin abordate în literatură. Astfel, proiectul va viza: (1) particularități ale raționamentului în decizia morală, cu accent pe problema consecvenței și a importanței gândirii critice în decizia morală (2) contribuția unor emoții morale, precum și a scopurilor și strategiilor de reglare emoțională în judecata și decizia morală (3) aspecte ale unor trăsături de caracter (ex., identitatea morală) și ale unor factori identitari de natură culturală (de exemplu, gradul sau tipul de cultură, filosofia morală preferată) implicate în judecata morală.

O observație comună a vieții de zi cu zi este aceea a unor grade variate de consecvență în felul în care oamenii iau decizii cu caracter moral. Acest aspect al consecvenței/inconsecvenței în luarea deciziilor morale a început să fie investigat mai mult abia în ultimii ani, fiind o temă de actualitate (Campbell, 2017; Carnes & Winer, 2017; de Maagt, 2017; James, 2017; Kandul & Uhl, 2016; Leliveld & Risselada, 2017; Mullen & Monin, 2016; Monin & Merritt, 2012; Pagliaro, Ellemers, Barreto & Di Cesare (2016; Pothos, Barque-Duran, Yearsley & Hampton, 2016; Sonnentag, McManus, Wadian & Saucier, 2019; van Baar, Chang & Sanfey, 2019). În mod particular, se cunoaște mai puțin rolul factorilor cognitivi (cu precădere cei legați de raționament și gândirea critică) separat sau în interacțiunea lor cu factorii afectivi. De asemenea, se știu puține lucruri despre factorii identitari implicați în schimbarea deciziilor morale, în funcție de contextul acestora. Prin urmare, proiectul de cercetare are ca scop investigarea empirică a factorilor cognitivi, afectivi și identitari implicați în consecvența / inconsecvența morală, cu precădere în rândul populației aflate la vârsta adolescenței și în cel al populației adulte.

Rolul emoției în judecata și decizia morală este încă intens dezbătut în literatura de specialitate (Horne & Powell, 2016; Huebner, Dwyer, & Hauser, 2009). Un punct de convergență al cercetărilor precedente a fost influența emoțiilor negative (aversive) asupra judecăților și deciziilor pe care le emit oamenii în dileme morale. Dilemele morale sunt situații ipotetice în care se pune problema unei negocieri incomode între norme morale, cum ar fi

sacrificarea unei persoane pentru binele comun (Thomson, 1985). Un aspect mai puțin investigat se referă la rolul emoțiilor pozitive în judecata și decizia morală, pentru care nu există în prezent un cadru teoretic care să le cuprindă. În acest sens, pornind de la cele câteva cercetări existente în literatură (Gawronski, Conway, Armstrong, Friesdorf, & Hütter, 2018; Strohminger, Lewis, & Meyer, 2011; Valdesolo & DeSteno, 2006), vom investiga contribuția unor emoții pozitive (ex., schadenfreude) la generarea unor judecăți morale de caracter și a unor decizii de atribuire a vinovăției în situații cu relevanță morală.

În ceea ce privește factorii identitari, cercetarea empirică va avea în vedere rolul în decizia morală a trăsăturilor de personalitate, al identității morale și culturale (Campbell, 2014; Conway, & Peetz, 2012), al caracterelor morale exemplare (Aquino & Reed, 2002; Hardy & Carl, 2005; Narvaez, 2009; Reynolds & Ceranic, 2007), precum și al convingerilor/filosofiilor morale în decizia morală, al nivelului de expertiză morală (Meindl, Jayawickreme, Furr & Fleeson, 2015; Schwitzgebel & Cushman, 2015).

Ca obiective subordonate scopului și care urmează a fi realizate în anul 2021 (pentru personalul existent):

- Investigarea rolului factorilor cognitivi în consecvența morală;
 - Investigarea rolului reglării emoționale în consecvența morală;
 - Investigarea legăturii dintre consecvența morală și identitatea morală;
 - Investigarea implicării emoțiilor morale pozitive în deciziile morale;
 - Investigarea emoțiilor în relație cu judecățile de caracter;
 - Investigarea judecății morale la preșcolari.
- g) *Materiale și metode de lucru:*
- Consultarea unor lucrări de specialitate;
 - Elaborarea unei baze de date documentare;
 - Construirea unor instrumente psihometrice, sarcini experimentale și sarcini test;
 - Administrarea instrumentelor de lucru;
 - Cercetări experimentale și corelaționale.
- h) *Rezultate scontate:*
- Studii și articole referitoare la rezultatele obținute în cercetare
 - Instrumente (chestionare și probe cu sarcini, teste).
- i) *Valorificarea rezultatelor:*
- Articole publicate în volume colective și în reviste de specialitate (4 titluri).
 - Comunicări la manifestări științifice naționale și, eventual, internaționale (3 comunicări).
- j) *Colaboratori în țară:* profesori, psihologi și pedagogi din unitățile școlare clujene și alte localități.
- k) *Colaboratori în străinătate:* lect. dr. Gilad Feldman (University of Hong Kong, HK); lect. dr. Paul Conway (Florida State University, SUA).
- l) *Bugetul solicitat pentru 2021:*
- Salarii pentru un post de CS II, CS III și pentru două posturi care urmează să se scoată la concurs: ½ de CSI și unul de AC;
 - Cheltuieli de deplasare la unitățile școlare din zonă și la manifestări științifice interne și externe.
 - Cheltuieli materiale și servicii.
 - Cheltuieli de regie și investiții.
 - Cheltuieli neprevăzute.
- m) *Alte subvenții de cercetare:*
- Încercare de a obține granturi.

Bibliografie

- Aquino, K., Reed, A. (2002). The self-importance of moral identity, *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, p. 1423–1440.
- Bartels, D. M., Bauman, C. W., Cushman, F. A., Pizarro, D. A., & McGraw, A. P. (2015). Moral judgment and decision making. In G. Keren & G. Wu (Eds.), *The wiley blackwell handbook of judgment and decision making* (pp. 478–515). Chichester, UK: John Wiley & Sons, Ltd. doi:10.1002/9781118468333.ch17
- Campbell, R. (2014). Reflective equilibrium and moral consistency reasoning. *Australasian Journal of Philosophy*, 92(3), 433–451
- Campbell, R. (2017). Learning from moral inconsistency. *Cognition*, 167, 46-57.
- Carnes, N. C., & Winer, J. P. (2017). Do unto others: How cognitive fusion shapes the transmission of moral behavior. *Journal of Experimental Psychology: General*, 146(4), 472-484.
- Conway, P., & Peetz, J. (2012). When does feeling moral actually make you a better person? Conceptual abstraction moderates whether past moral deeds motivate consistency or compensatory behavior. *Pers. Soc. Psychol. Bull.* 38, 907–919. doi: 10.1177/0146167212442394
- de Maagt, S. (2017). Reflective equilibrium and moral objectivity. *Inquiry*, 60(5), 443-465.
- Gawronski, B., Conway, P., Armstrong, J., Friesdorf, R., & Hütter, M. (2018). Effects of incidental emotions on moral dilemma judgments: An analysis using the CNI model. *Emotion*, 18(7), 989–1008. doi:10.1037/emo0000399
- Greene, J. D. (2008). The secret joke of Kant's soul. In W. Sinnott-Armstrong (Ed.), *Moral Psychology, Vol. 3.* (pp. 35–80). Cambridge, MA: MIT Press.
- Hardy, S. A., Carl, G. (2005). Identity as a Source of Moral Motivation, *Human Development*, 48, p. 232–256.
- Horne, Z., & Powell, D. (2016). How large is the role of emotion in judgments of moral dilemmas? *Plos One*, 11(7), e0154780. doi:10.1371/journal.pone.0154780
- Huebner, B., Dwyer, S., & Hauser, M. (2009). The role of emotion in moral psychology. *Trends in Cognitive Sciences*, 13(1), 1–6. doi:10.1016/j.tics.2008.09.006
- James, A. (2017). The moral continuum: Congruence, consistency, and continuity in moral cognition. *Theory & Psychology*, 27(5), 643-662.
- Kandul, S., & Uhl, M. (2016). Inspirations or incitements? Ethical mind-sets and the effect of moral examples. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 65, 146-153.
- Leliveld, M. C., & Risselada, H. (2017). Dynamics in charity donation decisions: Insights from a large longitudinal data set. *Science advances*, 3(9), e1700077.
- Meindl, P., Jayawickreme, E., Furr, R. M., & Fleenor, W. (2015). A foundation beam for studying morality from a personological point of view: Are individual differences in moral behaviors and thoughts consistent?. *Journal of Research in Personality*, 59, 81-92.
- Monin, B., & Merritt, A. (2012). Moral hypocrisy, moral inconsistency, and the struggle for moral integrity. In M. Mikulincer & P. R. Shaver (Eds.), *Herzliya series on personality and social psychology. The social psychology of morality: Exploring the causes of good and evil* (p. 167-184). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Mullen, E., & Monin, B. (2016). Consistency versus licensing effects of past moral behavior. *Annual review of psychology*, 67, 363-385.
- Narvaez, D. (2009). Triune Ethics Theory and moral personality, in D. Narvaez, D. K. Lapsley (Eds.), *Moral Personality, Identity and Character: An Interdisciplinary future* (p. 136-158). New York: Cambridge University Press.

- Pagliaro, S., Ellemers, N., Barreto, M., & Di Cesare, C. (2016). Once dishonest, always dishonest? The impact of perceived pervasiveness of moral evaluations of the self on motivation to restore a moral reputation. *Frontiers in psychology*, 7, 586.
- Pothos, E. M., Barque-Duran, A., Yearsley, J. and Hampton, J. A. (2016). Patterns and evolution of moral behavior: moral dynamics in everyday life. *Thinking and Reasoning*, 22(1), 31-56. doi: 10.1080/13546783.2015.1051585
- Reynolds, S. J., Ceranic, T. L. (2007). The Effects of Moral Judgment and Moral Identity on Moral Behavior: An Empirical Examination of the Moral Individual, *Journal of Applied Psychology*, 92, p.1610–1624.
- Schwitzgebel, E., & Cushman, F. (2015). Professional philosophers' susceptibility to order effects and framing effects in evaluating moral dilemmas. *Cognition*, 141, 127-137.
- Sonnentag, T. L., McManus, J. L., Wadian, T. W., & Saucier, D. A. (2019). Prioritizing morality in the self and consistent moral responses despite encouragement to behave immorally. *Journal of Moral Education*, 48(4), 412-422.
- Strohming, N., Lewis, R. L., & Meyer, D. E. (2011). Divergent effects of different positive emotions on moral judgment. *Cognition*, 119(2), 295–300.
doi:10.1016/j.cognition.2010.12.012
- Thomson, J. J. (1985). The Trolley Problem. *The Yale Law Journal*, 94(6), 1395.
doi:10.2307/796133
- Valdesolo, P., & DeSteno, D. (2006). Manipulations of emotional context shape moral judgment. *Psychological Science*, 17(6), 476–477. doi:10.1111/j.1467-9280.2006.01731.x
- van Baar, J. M., Chang, L. J., & Sanfey, A. G. (2019). The computational and neural substrates of moral strategies in social decision-making. *Nature communications*, 10(1), 1483.

PROGRAMUL DE CERCETARE VIII

a) *Denumire:*

ÎNTRE OGLINZILE SOCIALULUI: PERFORMATIVITĂȚI ALE SOCIA(BI)LITĂȚII

b) *Coordonator:* CS II dr. Silviu G. Totelecan

c) *Termen de realizare:* 31 decembrie 2021

d) *Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:*

Odată cu apariția mijloacelor de comunicare în masă și diversificarea instituționalizată a producției culturale, cu constituirea societății în sensul modern al cuvântului, fragmentarea comunității și (re)constituirea de entități socio-spațiale devine din ce în ce mai posibilă. Existența preconstituită deopotrivă a unei societăți agregate ca atare (spre deosebire de comunitățile mici și disparate) și a mijloacelor de comunicare de masă, prin care aceasta ia cunoștință de ea însăși, supradetermină ipostazele în care noile câmpuri empirico-fenomenale de ordin socio-cultural prind viață și se fac „vizibile” deopotrivă pentru segmentele/grupurile sociale care le corespund, cât și „în sine”. Este vorba deci de o vizibilitate epistemică, prin care ele devin susceptibile de a fi interogate, conceptualizate și studiate de către cercetătorul în științele sociale, în diverse maniere, potrivit arealului epistemic-teoretic și arsenalului metodologic de care acesta dispune. Prin acest program propunem inițierea unor cercetări care să surprindă și entitățile socio-culturale, deloc atipice pentru dinamicile contemporane ale realității sociale, a acelor fragmente de societate mai mult sau mai puțin ancorată spațial, cu grade mai mici sau mai mari de perenitate, cu un contur mai mult sau mai puțin difuz și care presupune, deci, construirea unui ansamblu conceptual ce iese din canoanele sociologiei clasice – obișnuită cu structuri și categorii sociale stabile și solide. În consecință, astfel de entități dinamice și/sau fluide pot fi cel mai bine abordate din perspectiva caracterului eminent performativ al manifestărilor lor.

e) *Scopul programului:*

Programul își propune ca scop central al investigațiilor surprinderea, descrierea și analiza diverselor figuri/configurații ale înstituirii socialului/socia(bi)lității contemporane. Acestea se vor desfășura pe trei paliere, după cum urmează: dezvoltarea cadrului epistemic-teoretic în care vor fi aprofundate conceptele cheie ale cercetărilor (prezentate în cele cinci proiecte din cadrul programului); interogarea, analiza și descrierea (cantitativă și calitativă) a diverselor câmpuri/entități empirico-fenomenale relevante pentru cercetare; recalibrări teoretice și sinteze prin prisma raportului teoretic-empiric decelat în fazele anterioare ale activităților de cercetare.

f) *Rezultate scontate:*

- identificarea câtorva entități/segmentări socio-culturale relevante pentru specificitățile socia(bi)lității contemporane – studii de caz;
- explicitarea funcționării și a dinamicilor performative prin care se constituie și se manifestă obiectele socio-epistemicale ale investigațiilor realizate prin proiectele programului;
- evidențierea și exploatarea beneficiilor teoretice ale perspectivelor epistemicometodologice ale cercetării.

g) *Modul de valorificare a rezultatelor cercetării:*

- publicarea de studii/articole în reviste/volume de specialitate;
- susținerea de comunicări științifice la manifestări naționale și internaționale;
- organizarea de mese rotunde pe problematica programului de cercetare;
- constituirea de secțiuni științifice/paneluri în cadrul unor congrese, conferințe etc.;
- alte intervenții în spațiul public și/sau academic.

h) *Proiecte de cercetare propuse în acest program:*

- VIII/1: (2016–2021). *Scene, (auto)înscenări și metanarațiuni ale socialului*. Colectivul de cercetare: CS II dr. Silviu G. Totelecan (coordonator), CS III dr. Adrian T. Sîrbu.
- VIII/2: (2020–2021). *Munca în cultură. Artiști și lucrători culturali în România*. Colectivul de cercetare: CS dr. Cristian I. Pop.
- VIII/3: (2020–2021). *Norme și practici sociale în instituțiile publice locale: corupția și contracararea ei*. Colectivul de cercetare: CS III dr. Marius Bența (coordonator), CS drd. Narcisa Cozea, AC dr. Gabriel Rusu.
- VIII/4: (2020-2021). *Discursul relațiilor interetnice în noile media: comunicare și deschidere interpersonală prin interfața digitală*. Colectivul de cercetare: CS III drd. Salánki Zoltán.

Coordonator,
CS II dr. Silviu G. Totelecan

PROIECT DE CERCETARE VIII/1

- a) *Denumire: SCENE, (AUTO)ÎNSCENĂRI ȘI METANARAȚIUNI ALE SOCIALULUI*
 b) *Colectiv de cercetare: CS II dr. Silviu G. Totelecan (coord.), CS III dr. Adrian T. Sîrbu*
 c) *Termen de realizare: 31 decembrie 2021*
 d) *Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:*

Considerarea socialului și a socialității relevă dualitatea trăsăturilor după care se constituie și funcționează, pe dimensiuni static-structurale, respectiv pe cele dinamic-performative. Aptitudinea socialului de a se structura implică, în același timp, desigur, și capacitatea sa de a se destructura și reconstitui. Ceea ce pare a fi inedit, din punct de vedere socio-istoric, în reconstituirile sale e ingredientul „prostetic”, dar absolut constitutiv – după logica unui supliment-complement („supplément”) –, al automedierii sale, inclusiv după interfețe tehnic-comunicative (așadar, în egală măsură, tehnosociale), devenite necesare pentru materializarea (in-corporarea) (neo)fenomenalizărilor sale. De exemplu, procesele transformative prin care trece societatea românească după 1989 vizează, deopotrivă, interacțiunea dintre determinanții locali și globali/macro-sociali, angajarea de diverse metanarațiuni (e.g., capitalist-neoliberal, social-democrate, consumeriste, ecologiste, post-naționale, securitare etc.), dar și așa-zisa „dialectică” real-ciberreal (analog-digital, predigital-postdigital etc.) rezultată din noile moduri și mijloace ale comunicării sociale și mediatică. De la discursuri și circulația lor până la decupajele reprezentationale ale vieții cotidiene ce ni se perindă zilnic „prin fața ochilor” (ele însele puternic încadrate, supradeterminate de „curenții” metanarativi sub care se prezintă astăzi noile versiuni de *sensus communis* telematizat), precum și în variatele situații/dispozitive de comunicare socială ce ne solicită și interpelează, cercetătorul se confruntă cu serii largi de obiecte socio-epistemice care creează agregări sociale ale căror constituenți ocupă diverse poziții, de multe ori instabile și interșanjabile, pe axele actor-spectator(/public), *flâneur-connaisseur* sau, în genere, agent-pacient. Expunerea cercetătorului din științele sociale (ca și a oricui din societate) la mesajele vehiculate pe scenele comunicării/ interacțiunii sociale, expunere amplificată de condiționările socio-pragmatice ale producției contemporane de cunoaștere științifică, și care ar trebui să-l facă mai atent la reprezentările sociale vehiculate de proprii subiecți (inclusiv ale sale, ca actor, respectiv participant social), reclamă angajarea decisivă în înnoirea îndrăzneată a arsenalului teoretico-metodologic capabil să surprindă în mod adecvat procesele de recursivitate autoreflexivă („(auto)înscenare”) ce fenomenalizează, „de la sine”, socialul.

Cercetătorii din acest proiect se raportează (dialogic și/sau critic) la perspective paradigmatică întâlnite la autori precum: Schütz (1967), Bourdieu (1989), Bauman (2000), Castells (2005), Baudrillard (1987), Derrida (1994), Debord (2004), Appadurai (1996). Antecedentele prezentului proiect se regăsesc în comunicări, publicații și organizarea de paneluri/mese rotunde realizate de cei doi membri ai echipei de cercetare: *The Disempowerment of Social Science Today* (Sîrbu & Totelecan, 2013); *The Social Relations between Social Atomization and Communicative Inflation* (Sîrbu, 2015); *Assessing the rule of social relations* (Totelecan & Sîrbu, 2015); *Eating Out: (Re)searching the Labs of Socia(bi)lity* (Totelecan, 2015); *Socio-spațialități (re)modelate de publicuri imaginate* (Totelecan, 2015); *Artistically (re)designed and socially (re)constructed “we”* (Totelecan, 2015); *Producție și capitalizări în comunitățile artei* (Sîrbu & Totelecan, 2015); *Social (in)visibility through www-glasses* (Sîrbu & Totelecan, 2016); *Inducted (neo-)minorities within the mainstream maelstrom* (Totelecan & Sîrbu, 2016); *Mondializare, telematica, piață. Interfețe și ficțiuni sociale* (Sîrbu & Totelecan, 2016); *Turnura digitală și lipsa exteriorității* (Totelecan, 2016); *Cercetători-flâneurs în Cetatea Rupea. Instanțe de experiență socio-epistemică* (Totelecan & Sîrbu, 2017); *Performativități sociale ale reconstrucției unui loc istoric-cultural de frecvență turistică* (Totelecan & Sîrbu, 2017); *Corpul social al artei. Codependențe structurale* (Sîrbu & Totelecan, 2017); *Assemblages*

of urban leisure culture in inner-city Bucharest (Bürkner & Totelecan, 2018); (En)framing the visuals: (into) their contemporary scene of social production (Sîrbu & Totelecan, 2018); Sceneries of (neo)locality: the production of post-history (Totelecan & Sîrbu, 2018); Ebb-tides and Viscosities: the Fluid Social Order (Totelecan & Sîrbu, 2018); Incubații ale artei vizuale contemporane la Cluj-Napoca: între creativitate în comun și autoantreprenoriat colectiv (Totelecan & Sîrbu, 2019); Înscrieri ale (auto)reflexivității sociale în ficțiuni literar-cinematografice populare (Sîrbu & Totelecan, 2019); Cotidianul (corona)virusat: post-politicul pandemic (Totelecan, 2020); Betwixt and Between „Influencers”-driven and „Algorithmic”-scripted Intelligibility of the Social Fabric. Any Room left for a Social Scientist? Socio(-)logy? (Totelecan & Sîrbu, 2020); A(u)ctori în (t)rame mediale (Sîrbu & Totelecan, 2020); Despre sustenabilitatea augmentată a științei sociale „aurite” (Totelecan & Sîrbu, 2020).

e) *Scopul proiectului:*

Intervenția simultană și convergența a trei factori: piața (capitalismul), telematica (tehnologia informației și media, inclusiv „social media”) și mondializarea (uniformizarea socio-culturală a lumii), efectele de întrepătrundere și accelerare mutuală a influențelor concomitente ale acestora, penetrează complet toate compartimentele vieții sociale și orice aspect al ei. Ubicuitatea pieței/piețelor, transformarea (necesară) în marfă a produselor materiale sau simbolice ale activității și/sau cooperării umane, pentru a putea pătrunde pe circuitele valorificării socio-economice, dar și, reciproc, „sublimarea” prezenței mărfii în disimulările ei socio-simbolice și socio-spec(tac)ulare produse de penetrarea tot mai subtilă a acestuia în toate pliurile, instanțele și ocurențele vieții sociale, necesitatea interconectivității tot mai extinse impusă de circuitele tot mai împletite, ba chiar în fuziune, ale valorizării socio-economico-simbolice, dimpreună cu medierea și medialitatea tehnologică tot mai extinse ale interacțiunilor sociale/umane, duc nu doar la generalizarea „dramatică” a „spectacolului mărfii”, ci și, deodată cu el, la transformarea socialului (i.e. autoproducția umanului și reproducția socialului) în chiar scena pe care acesta (se) joacă și se expune – ca socio-performativ; mai exact spus, ca un socio-performativ care se poate deplia ca un performativ de ordin social al socialului însuși.

Propunându-ne drept obiect central al cercetării surprinderea unor figuri/ configurații ale multiplelor recurențe autospeculare (un specular mai curând de ordinul iterațiilor gesturilor și al comportamentelor colective, nu neapărat unul autoreflexiv, în care înțelegerea de sine ori subiectivarea actorilor sociali se efectuează înainte de toate la modul performativ), recurențe pe care cercetarea noastră le presupune, prin ipoteză fundamentală, drept caracteristice pentru instituirea socialului/socia(bi)lității în expresia lor intens și propriu-zis contemporană, considerăm că acestea se declină sau sunt determinabile operațional sub forma scenă-înscenare-metanarațiune. Obiectivul de ansamblu al cercetării constă, așadar, în contribuția la elaborarea unui arsenal teoretico-metodologic novator, capabil să surprindă în mod adecvat recursivitatea (auto)performativă ce fenomenalizează/expune socialul, potrivit diverselor câmpuri empirice susceptibile de a fi modelate (de) socio-performativ.

Asemenea fenomenalizări ar putea fi, de pildă, puse în lumină de: modul de funcționare al comunităților/rețelelor de consumatori/producători culturali și/sau de informație, inclusiv comunitățile savante de cercetători, profesori și studenți (de la cele locale până la cele de nivel trans-național), de mobilizările politico-telematice efemere (pentru cauze mergând de la ecologie la fluxurile migratorii), de supradeterminările (socio-economice, performative) ale consumului solipsist și totodată gregar de „bunăstare” ori de „experiențe”, de construcția socio-ideologică a stratificărilor sociale, respectiv a percepțiilor despre „lichiditatea” socială ș.a.m.d.

În același timp, prin studierea câmpurilor empirico-fenomenale de genul celor menționate se va putea obține și o elaborare mai aprofundată, respectiv o rafinare, a asumțiilor teoretice de pornire (i.e., convergența piață-telematică-mondializare sesizată prin triplicitatea scenă-înscenare-metanarațiune).

f) *Obiective subordonate scopului, care urmează a fi realizate în anul 2021:*

Proiectul de cercetare e preconizat a se desfășura pe o durată de șase ani (2016-2021), cu activitățile din cadrul lui etapizate în 3 module a câte doi ani fiecare, după cum

urmează: etapa I (2016-2017), se va axa pe dezvoltarea cadrului epistemic-teoretic în care vor fi aprofundate conceptele cheie enumerate în cele două triplicități amintite mai sus; etapa a II-a (2018-2019), în care vor fi cercetate diverse câmpuri empirico-fenomenologice care le actualizează/incorporează și le expun efectiv cercetării; etapa a III-a (2020-2021), de recalibrări teoretice și sinteze rezultate în urma privirii multiperspectivale a obiectelor, respectiv a obiectivului general al cercetării, prin prisma raportului teoretic-empiric decelat în anii precedenți. În 2021 se va realiza:

- continuarea aplicării a ceea ce s-a concretizat deja din cadrul epistemic-teoretic al cercetării (iar astfel și rafinarea lui) la unele câmpuri de fenomene sociale determinate, fenomene a căror explorare a început deja în etapele precedente, și, pe această cale, definitivarea unor interpretări saturate de fenomen:

- a) Identificarea unui fir călăuzitor pentru explicitarea transformărilor reglate ale practicilor creator-culturale/intelectuale prin care, în peregrinările înscrierilor lor sociale, trec „autorul” (artistul, scriitorul, savantul-cercetător etc.) și „opera” (în declinarea speciilor ei) – ca și „artisticul” (literar, vizual, audiovizual etc.) și, nu mai puțin, „științificul” însuși (ori, sub un alt unghi, „poeticul” și „epistemicul”) –, odată ce, pe măsura instalării și generalizării izotopiilor socio-culturale ale piețelor de mărfuri, aceste practici părăsesc solul vizării Absolutului literaro-estetic-speculativ inventat de Romantism (cu al său principiu al „genialității”);
- b) Arheo-logia straturilor sedimentare ale unui întreg pachet simptomatic (prin garnitura sa de efecte iterative și constelante) pentru o destabilizare „constituantă” – o „derivă structurantă” – pusă în mișcare dimpreună cu emergența diferențială a sferelor culturii zise „moderne” (literatură și artă, tehnostiință, dar și științe socio-umane, foto- și fonografie, radio, cinema și televiziune, mass-media, în fine, internet) și explicitabilă prin genealogia (deconstrucția) unor concepte cardinale pentru analiza diacronică atât a câmpurilor socio-culturale subiacente, cât și a principiilor productivității (creativității) în fiecare dintre ele. Regentă pentru această arheo-logie pare a fi desfășurarea, până la ultimele sale consecințe (caracterizând experiența contemporană a lumii), a invenției moderne a „copiei tehnice”;
- c) Analitica hermeneutic-fenomenologică a (auto)înscrierilor socio-performativului implicat de oricare dintre declinările socialității (după orice „secțiune” a acesteia: grupuri, structuri, fenomene, sisteme, asamblaje etc.), de la ritul în comunități mici (nu doar în cele zise „arhaice” ori „tradiționale”) la punerea-de-sine-în-scenă a socia(bi)lității în medIALIZAREA SA;
- d) Chestionarea felului în care știința socială își amenajează până și accesul la socius-ul contemporan, în lipsa unui loc de observare/înscriere privilegiat, când, dimpotrivă, din ipostaza sa de co-producător (alături de mulți alții) de „bunuri” socio-culturale se află în situația de a produce enunțuri și, mai larg, discurs ce, preluate în prelucrările telematice ale socialului, deopotrivă încorporează/expun, dar și „ecranează” (auto)reflexivitatea societală.

- participarea la manifestări științifice interne și internaționale;
- elaborarea de studii/articole și prezentarea de comunicări științifice.

g) *Valorificarea rezultatelor:*

- susținerea a patru comunicări științifice la manifestări naționale și internaționale;
- elaborarea manuscrisului unei cărți tratând articularea sistematică a enunțurilor teoretic-interpretative descrise în cele 4 puncte de mai sus;
- organizarea unei mese rotunde în cadrul unei manifestări științifice.
- *Colaborări în țară:* nu.

h) *Buget solicitat pentru 2021:*

- salarii anuale pentru CS II și CS III;

- fonduri pentru achiziționarea de cărți și reviste de specialitate;
- plata unor abonamente la reviste online și baze de date de specialitate;
- dotare tehnică pentru cercetare și documentare de teren: laptop performant, licențe software Windows 10, Microsoft Office, programe de analiză de date calitative (de ex. Atlas.ti), de analiză de date cantitative, reportofon digital și cameră foto/video.

Coordonator proiect,
CS II dr. Silviu G. Totelecan

PROIECT DE CERCETARE VIII/2

a) *Denumirea: MUNCA ÎN CULTURĂ. ARTIȘTI ȘI LUCRĂTORI CULTURALI ÎN ROMÂNIA*

b) *Colectiv de cercetare:* CS dr. Cristian Pop

c) *Termen de realizare:* 31 decembrie 2021

d) *Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:*

Jacob Morgan (2014) în cartea sa „The Future of Work: Attract New Talent, Build Better Leaders, and Create a Competitive Organization” conturează o imagine de ansamblu asupra schimbărilor de organizare a muncii. Autorul arată că în trecut angajații erau nevoiți să se adapteze la cerințele managerilor, iar managerii la cerințele organizației, dar viitorul aduce o imagine în care atât managerii, cât și organizațiile se vor adapta la angajați. Acest lucru se întâmplă pentru că trăsăturile socio-demografice dar și așteptările, valorile, atitudinile și modul de muncă al angajaților se schimbă. Pe lângă aceste aspecte una din transformările importante în ceea ce privește munca este legată de flexibilizare.

Tendențele globale ale muncii flexibile depind de procesele sociale și economice existente, fiind influențate de instituții economice, politice și culturale la nivel local. Circumstanțe comune se găsesc în țări aflate în expansiune economică, unde forme de muncă nestandardizate sunt întrebunțate pentru mobilizarea forței de muncă (adesea cu cost semnificativ redus) cu scopul maximizării profitului. Așadar, dezvoltarea apărută în robotică, inteligență artificială și învățare automatizată (*machine learning*) deschid o nouă eră a automatizării, deoarece mașinile (calculatoarele) egalează sau depășesc performanța umană în activități diverse, inclusiv unele ce necesită capacități cognitive (Manyika et. al., 2017). Munca flexibilă este echivalentă cu *munca temporară*, cu *program parțial* sau *munca pe cont propriu*. Toate aceste tipuri de muncă diferă în comparație cu tipul „normal” de muncă, cu program „normal” (8 ore pe zi, 40 de ore pe săptămână) și contract de muncă pe perioadă nedeterminată. Din 2002 până în prezent, formele de muncă atipică (termen intersanșabil cu cel de muncă flexibilă) au crescut de la 12,5% la 15,8% în Uniunea Europeană, în timp ce munca „standard” a rămas constantă la 40% (Raportul Comisiei Europene, 2019).

Munca în artă este una dintre categoriile atinse cel mai puternic de tendințele de flexibilizare și are repercusiuni importante asupra vieții celor care o practică. Conform datelor Eurostat, la nivelul Europei 8,4 milioane de persoane erau angajate în 2016 în sectoare sau ocupații care țin de domeniul cultural. Cifra reprezintă 3,7% din totalul angajaților din EU28 și se referă la toate persoanele angajate în sectorul cultural indiferent de ocupație, dar și la angajații cu o ocupație artistică care lucrează în alte sectoare economice decât cel cultural. Datele indică un procent mai mare al bărbaților angajați în cultură (54%), cifră care reflectă însă balanța de gen din angajare în general la nivelul UE. Dacă ar fi să separăm categoria „artiștilor și creatorilor” (artiști vizuali, muzicieni, dansatori, actori, producători de film etc.) și cea a „autorilor, jurnaliștilor și lingviștilor”, angajații din cele două categorii ar reprezenta doar 30% din persoanele angajate în sfera culturală (2 milioane din 8,4 milioane de persoane). Conform Eurostat doar 1,6% din angajații din România lucrează în domeniul cultural, reprezentând cel mai mic procent din rândul statelor europene. Tendința de flexibilizare a muncii este poate mai evidentă în domeniile culturale, în care predomină munca imaterială. De exemplu, la nivelul Europei procentul *artiștilor și scriitorilor care lucrează independent este de 48%*, considerabil mai mare decât 15% care reprezintă procentul de liber profesioniști din cifra totală de angajați din UE. Aceste cifre confirmă realitatea familiară că munca atipică este un fenomen mai des întâlnit în cultură decât în alte sectoare (Zbranca, 2018).

e) *Scopul proiectului:*

Scopul principal este de a investiga formele de organizare a muncii în societatea contemporană și tendințele de transformare a pieței muncii și a practicilor de lucru, pentru a

facilita o înțelegere a nevoilor de adaptare a structurilor și sistemelor actuale la provocările muncii în viitor. Pentru aceasta voi folosi ca studiu de caz munca în artă. Acest demers presupune identificarea provocărilor și condițiilor sociale și economice specifice muncii în cultură, în România și în Cluj-Napoca. Se estimează că la nivelul Europei procentul artiștilor și scriitorilor care lucrează independent este de 48%, așadar este foarte important să tratăm această categorie de muncă. Consecința acestui mod atipic și flexibil de a munci este precaritatea (venituri mici și instabile) pentru o mare parte dintre cei care lucrează în cultură, indiferent de poziție. Primele date pe care doresc să le analizez provin dintr-o cercetare intitulată *Munca în cultură și cultura muncii* pe un eșantion de 298 de indivizi activi în sectorul cultural național: 179 artiști și 119 lucrători/manageri culturali. În plus, metodologic propun o cercetare calitativă cu scopul de a intervieva artiști și lucrători culturali din domeniul public, ONG sau independent care au o bună înțelegere a câmpului artistic dublată de o experiență semnificativă de muncă în acest mediu de activitate.

f) *Obiective subordonate scopului, care urmează a fi realizate în anul 2021:*

- Descrierea noilor tendințe de muncă la nivel internațional, național și local.
- Analiza datelor din cercetarea *Munca în cultură și cultura muncii*. Temele pe care le propun spre discuție sunt: descrierea socio-demografică a celor care lucrează în cultură, tipurile de contracte pe care ei le folosesc, ore de muncă, venituri din muncă, surse de sprijin pe care le au, dar și aspectele care sunt specifice muncii lor.
- Interviuurile pe care le propun vor aduce mai multă claritate aspectelor din anchetă și pot aborda și teme ce țin de elementele din ciclul de producție cultural sau punctele tari și slabe ale domeniului sau modul în care organizațiile culturale sunt prinse în procesul de dezvoltare locală.
- Consolidarea unui cadru teoretic potrivit pentru explicarea rezultatelor care îmi va ghida atât demersul cantitativ cât și cel calitativ.

g) *Valorificarea rezultatelor în 2021:*

- Elaborarea a două studii în vederea publicării în reviste de specialitate;
- Susținerea unei comunicări la manifestări științifice interne și/sau internaționale;
- Raport de cercetare pe baza analizelor și bibliografiei (cca. 40 de pagini).

h) *Bugetul solicitat pentru anul 2021:*

- Un salariu pentru CS, normă întreagă;
- Reportofon pentru înregistrarea interviurilor;
- Softuri necesare: Microsoft Office, SPSS;
- Costul unor consumabile și abonament la reviste de specialitate.

Coordonator proiect,
CS dr. Cristian Pop

PROIECT DE CERCETARE VIII/3

a) *Denumire: NORME ȘI PRACTICI SOCIALE ÎN INSTITUȚIILE PUBLICE LOCALE: CORUPȚIA ȘI CONTRACARAREA EI*

b) *Colectiv de cercetare: CS III dr. Marius Ion Bența (coord.), CS drd. Narcisa Cozea, CS dr. Rusu Gabriel Virgil*

c) *Termen de realizare: 31 decembrie 2021*

d) *Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:*

Corupția este, în România contemporană, printre fenomenele cel mai intens dezbătute în mass-media, în campaniile electorale și în discursul politicianist. Subiectul se bucură, de asemenea, de un interes tot mai ridicat din partea generațiilor tinere, susținătoare ale statului de drept, după cum a reieșit și din protestele de amploare din ultimii ani care au fost îndreptate împotriva corupției și împotriva încercărilor de limitare a libertății Justiției din România. Problema corupției constituie, de asemenea, un capitol important în procesul de integrare europeană a României, fiind frecvent luat în calcul în politicile UE referitoare la țările Europei de Est (spre exemplu, corupția a cântărit mult atunci când s-a decis neacceptarea României în Spațiul Schengen, iar Rapoartele MCV recente au criticat aspru politicile guvernelor din România în domeniul Justiției și al luptei anticorupție). În România postcomunistă, au (sau au avut) atribuții în domeniul combaterii corupției mai multe instituții, precum Direcția Națională Anticorupție, Direcția Generală Anticorupție a Ministerului de Interne, Departamentul de Luptă Antifraudă, Agenția Națională pentru Integritate, Direcția Generală Antifraudă Fiscală, alături de structuri tradiționale cum ar fi Poliția, Procuratura sau Serviciul Român de Informații.

În pofida importanței ridicate și a mediatizării sale intense – atât în ce privește succesele luptei împotriva „marii corupții”, cât și în ce privește investigațiile jurnalistice de răsunet – subiectul nu se bucură de o atenție foarte ridicată din partea sociologilor și a cercetătorilor din științele sociale. Corupția din instituțiile publice locale și naționale din România a fost abordată de unii cercetători¹ îndeosebi ca fenomen obiectiv, măsurabil² și în tandem cu rezultatele făcute publice de diversele instituții care luptă împotriva corupției. Astfel, corupția e considerată un fenomen nociv, ușor de identificat prin simptome specifice (de exemplu dare de mită, șantaj, constrângere, intimidare, abuz de putere etc.) și demn de combătut. Fenomenul corupției este considerat a fi cvasi-universal, fiind prezent în toate tipurile de societate. Corupția este văzută ca un cerc vicios din perspectiva faptului că nu pot exista lideri sau oficiali corupți dacă nu ar exista și acele persoane care să solicite servicii ilegale. Cercetătorii români atribuie corupției cauze diverse, precum sărăcia și inegalitatea socială, birocrăția excesivă, deficitul de informație, lipsa normelor, lipsa stabilității legislative, dorința de putere, determinații psihologici etc. Cazuistica arată că rețelele de corupție nu pot fi localizabile doar într-o anumită instituție sau doar la nivelul unui anumit palier de management, întrucât responsabilitatea – ca și beneficiile – actelor de corupție se partajează adesea de-a lungul unor structuri piramidale, arborescente ori de alte tipuri, iar astfel de structuri pot transcende limitele și cadrele instituționale. În proiectul de față vom ține seama de aceste considerente și, în plus, vom căuta să elucidăm raporturile local/național respectiv local/global în ce privește mecanismele corupției și anticorupției în special în contextul social, juridic, politic, economic și cultural românesc. Desigur, corupția „pare să fie indisolubil legată de evoluția și transformările pe care le cunoaște orice societate

¹ Alina Mungiu-Pippidi, *The Quest for Good Governance: How Societies Develop Control of Corruption* (Cambridge: Cambridge University Press, 2015); D. Ioan, D. Banciu și S. M. Rădulescu, *Corupția în România. Actualitate și percepție socială* (București: Lumina Lex, 2005).

² Vezi, spre exemplu, “Corruption Perception Index 2018” (Transparency International, 2018), <https://www.transparency.org/cpi2018>.

umană”³, iar evoluția fenomenului are de a face cu realitățile economice, culturale, istorice, politice, sociale și juridice ale unei comunități.

Schimbările legislative din România în privința corupției din instituțiile publice au început să apară abia după șapte ani de la căderea regimului comunist⁴ și au avut loc pe fondul schimbării raportului de putere de pe scena politică, asta chiar dacă reorientarea României spre Vest — și, deci, spre Uniunea Europeană⁵ — a fost susținută constant de puterea politică de la București de după Revoluția din 1989. Sociologii contemporani din România tratează, însă, prea puțin *rădăcinile profunde* ale acestui fenomen în mentalul colectiv și în educația informală, amplificarea recursivă a efectelor sale în „oglinzile socialului”, costurile ridicate ale funcționării aparatului anti-corupție și repercusiunile micro- și macroeconomice ale fenomenului. Proiectul de față urmărește să umple un gol în acest sens.

e) *Scopul proiectului:*

Prin cercetarea de față, ne propunem o explorare de profunzime a resorturilor de funcționare a corupției, cu precădere în sfera instituțiilor publice locale, precum și a performativității sociale a acestui fenomen înțeles în sensul larg al cuvântului și văzut ca mecanism de funcționare de-a lungul mai multor dimensiuni și planuri ale socialului. Concret, vom realiza:

- cercetare a bibliografiei sociologice și juridice pe această temă atât în România, cât și în literatura științifică internațională;
- cercetare a cauzisticii relevante reflectate în mass-media și în jurisprudență;
- analiză și o interpretare a efectelor și repercusiunilor luptei anticorupție din România;
- analiză și o interpretare a dimensiunii socio-antropologice a fenomenului.

Rezultatele proiectului de față vor putea constitui un punct de plecare pentru cercetări sociologice ulterioare, atât din perspectivă teoretico-interpretativă, cât și empirică.

f) *Obiectivele subordonate scopului, ce urmează a fi realizate în anul 2020:*

Durata de desfășurare a proiectului este de 2 ani și vizează redactarea și publicarea unui număr de 5 studii, precum și participarea la conferințe științifice. Cercetarea se va desfășura după următorul calendar:

- în primul an (2020): investigarea studiilor și a documentelor legislative legate de problema corupției în instituțiile publice locale și temele ei conexe în România; investigarea comparativă a unor studii similare efectuate în alte țări; delimitarea cadrului teoretic și interpretativ; redactarea variantelor preliminare ale primelor studii în vederea publicării;
- în al doilea an (2021): analiza și interpretarea informațiilor, studiilor și documentelor investigate; redactarea finală a lucrărilor în vederea publicării; redactarea unui raport final asupra cercetării.

Realizarea acestui proiect se va baza pe documentare teoretică, cercetare bibliografică, colectare de documente, metode cantitative și metode calitative.

g) *Valorificarea rezultatelor:*

- elaborarea a trei studii în vederea publicării;
- susținerea a patru comunicări la manifestări științifice interne și/sau internaționale;

Colaborări în țară: nu.

h) *Buget solicitat pentru 2021:*

- un salariu pentru CS III, normă întreagă;
- 2 salarii pentru CS, normă întreagă;
- fonduri pentru consumabile și publicații de specialitate;

³ Ioan, Banciu și Rădulescu, *Corupția în România. Actualitate și percepție socială*, 11.

⁴ *Legea nr.115 din 16 octombrie 1996 privind declararea și controlul averii demnitarilor, magistraților, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcții de conducere*, publicată în Monitorul Oficial nr. 263/28, octombrie 1996.

⁵ Încă de la prima sa versiune, Tratatul Uniunii Europene menționa problema corupției în Articolul 31 (actualul Articol 83).

- două calculatoare portabile de tip laptop;
- un scanner portabil.

Coordonator proiect,
CS III dr. Marius Ion Beța

PROIECT DE CERCETARE VIII/4

a) *Denumire: DISCURSUL RELAȚIILOR INTERETNICE ÎN NOILE MEDIA: COMUNICARE ȘI DESCHIDERE INTERPERSONALĂ PRIN INTERFAȚA DIGITALĂ*

b) *Colectiv de cercetare:* CS III drd. Salánki Zoltán

c) *Termen de realizare:* 31 decembrie 2021

d) *Stadiul actual al cunoștințelor în domeniul respectiv:*

Despre relațiile interetnice, în speță despre cele româno-maghiare, specifice spațiului autohton s-a conturat, cel puțin în ultimele trei decenii, o bogată literatură de specialitate.⁶ O incursiune în tratarea acestor realități atât din perspectiva discursului academic, cât și din cea a relevării mediatică a conviețuirii interetnice indică preponderența unei abordări paradigmatică funcționaliste și de istorie instituțională cu accent pe conceptul “statului naționalizator”⁷ care au accentuat mai ales natura tensionată, conflictuală a relației interetnice și clivajele dintre dezideratele minorităților și politicile statale. Referitor la acest subiect un colectiv de cercetare nota, în lucrarea publicată în 2010⁸, faptul că dinamica relației interetnice este stratificată în funcție de domeniile existenței sociale, una dintre cele mai evidente tendințe sesizate fiind cea de enclavizare socială a minorității, bazată pe recunoașterea unor coduri ale practicii cotidiene. Deși practica cotidiană a conviețuirii româno-maghiare a indicat în decursul timpului o realitate preponderent neconflictuală releveele acesteia s-au sedimentat într-o sferă a discursului mediatic și politic centrat mai ales pe un evenimential discordant și atipic care estompează resorturile intime ale conviețuirii, punând în prim plan atât instanțele instituționale tratate într-o cheie ideologică, cât și mediile de comunicare. În acest sens este elocventă poziția centrală conturată în decursul timpului în disputa interetnică a celor două locații de emulație discursivă pe tema interetnică, respectiv Cluj-Napoca și București, ceea ce confirmă predicția luhaniană „mediul este mesajul”. În pofida unei aparente cantonări a discursului interetnic într-o sferă a uzului politic extensia comunicării în sfera on-line a generat, cu precădere în ultimul deceniu, diversificarea deschiderii interpersonale și angajarea, de o manieră mai consistentă și mai prezentă în spațiul public, a unor opinii, discursuri concurente curentului/curentelor predominante, dictate adeseori de sfera politică sau politica editorială a companiilor media (presă, tv). În aceste circumstanțe o serie de entități nou conturate în sfera digitală (media on-line, bloguri, site-uri web și profiluri on-line ale unor organizații non profit) si-au asumat programatic relansarea comunicării și apropierea interetnice.

Proiectul valorifică experiența unor cercetări anterioare materializate în studii și comunicări științifice referitoare la conturarea unor identificatori comunitari: *Repere simbolice ale transformărilor socio-culturale din spațiul rural* (în *Studii și cercetări din domeniul științelor socio-umane*, vol.18, Cluj-Napoca, Edit. Argonaut, 2009, p. 185-190); *Strategii de viață în situri rurale cu revalorificări culturale. Studiu de caz în Rimetea, județul Alba* (în *Anuarul Institutului de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca*, Seria Humanistica tom V, 2007, p. 211-232); *Avatarurile „Orașului Comoară”: spațiul discursiv al istoriei locale* (comunicare susținută în cadrul Conferinței Internaționale „Istoria și Scrisul Istoric Azi: Opțiuni metodologice, Paradigme, Agendă”, Cluj-Napoca, 2-5 februarie 2020, Institutul de Istorie „George Barițiu”);

⁶ Câteva repere ale acestei literaturi sunt: 2008, Magyari, Nándor L., *Relații și probleme interetnice în Transilvania post-socialistă*, Cluj-Napoca, ed. EFES; 2009, *Minoritatea maghiară în perioada comunistă*, Eds.: Olti, Á., Gidó, A., Cluj-Napoca, ISPMN: Kriterion; 2010, Brubaker, R., Feischmidt, M., Fox, J., Grancea, L., *Politică naționalistă și etnicitate cotidiană într-un oraș transilvănean*, Cluj-Napoca, ISPMN: Kriterion; 2010, *140 de ani de legislație minoritară în Europa Centrală și de Est*, Eds.: Gidó, A., Horváth, I., Pál, J., Cluj-Napoca, ISPMN; 2018, *Unequal Accommodation of Minority Rights. Hungarians in Transylvania*, Eds: Kiss, T., Székely, I.G., Toro, T., Nándor, B., Horváth, I., London, Palgrave Macmillan.

⁷ 2018, *Unequal Accommodation of Minority Rights. Hungarians in Transylvania*, Editors: Kiss, T., Székely, I.G., Toro, T., Nándor, B., Horváth, I., London, Palgrave Macmillan, passim.

⁸ Brubaker, R., Feischmidt, M., Fox, J., Grancea, L., *Politică naționalistă și etnicitate cotidiană într-un oraș transilvănean*, Cluj-Napoca, ISPMN: Kriterion, 2010, passim.

Interfața digitală și discursul privind relațiile interetnice (comunicare susținută în cadrul Sesiunii Științifice Anuale a Departamentului de Cercetări Socio-Umane, Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca al Academiei Române, Cluj-Napoca, 18-20 noiembrie 2020) dar și a relației interetnice prin prisma evoluției învățământului în limba maghiară din România: *Învățământul în limba maghiară din România, 1948-2011. Între multiculturalism și autosuficiență* (2015, Brașov, la „Conferința Națională a Societății Sociologilor din România); *Mituri și clișee privind învățământul preuniversitar în limba maghiară din România, în epoca comunistă* (2016, Cluj-Napoca, Sesiunea științifică anuală a Departamentului de Cercetări Socio-Umane, Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca, 18-19 noiembrie 2016), *Învățământul preuniversitar în limba maghiară din România, în perioada 1948-1989* (în Anuarul Institutului de Istorie „G. Barițiu” din Cluj-Napoca, Series Humanistica, tom. XV, 2017).

e) *Scopul proiectului:*

Proiectul nostru propune o imersiune în sfera configurării discursului despre diversitate, alteritate și relații interetnice în spațiul autohton, din deceniul anterior, prin prisma diversificării, extensiei și profilării unor noi canale de comunicare prin interfața digitală precum: *Corbii Albi, MaghiaRomania, #oszuta.ro, Mișcarea Transilvană*, care conform declarației de intenție s-au angajat a fi promotorii unor punți interetnice, mediatorii unui dialog constructiv și apolitic. În ce măsură aceste medii reprezintă o alternativă care să așeze în prim plan practicile cotidiene ale conviețuirii interetnice?, dacă discursurile conturate au sau nu au un mesaj diferit în raport cu discursul cristalizat în linia ideologică “convențională” a uzului politic?, dacă prin mesajul lor reușesc să antreneze o masă critică într-un nou tip de abordare a conviețuirii interetnice?, sunt câteva întrebări care argumentează o analiză mai aplicată a fenomenului. Într-un plan mai detaliat al cercetării ne propunem inventarierea tematicii discursive a acestor medii. De asemenea având în vedere cele trei categorii majore de participanți în conturarea acestor canale de comunicare respectiv 1. inițiatori, administratori sau coordonatori proiect, redactori, 2. colaboratori, 3. alți participanți la dialog, vom urmări gradul de convergență a diferitelor paliere discursive, posibilitatea inițierii tematice de către diferitele categorii de participanți cât și impunerea sau nu a unei politici editoriale.

f) *Obiective subordonate scopului, care urmează a fi realizate în anul 2021:*

- Investigarea modalităților, canalelor, a amplitudinii conținuturilor și frecvenței de comunicare
- Realizare interviuri cu coordonatorii proiectelor de comunicare interetnică prin interfața digitală și analiza acestora
- Analiza discursului relațiilor interetnice conturate prin interfața digitală

Ca material și metode de lucru avem în vedere: 1) documentare teoretică, 2) realizare interviuri 3) analiză de conținut, 4) inventariere tematică.

g) *Valorificarea rezultatelor:*

- elaborarea a 2 studii în vederea publicării;
- susținerea a 2 comunicări la manifestări științifice;
- elaborarea unui raport de cercetare (60 p.);

Colaborări în țară: nu.

h) *Buget solicitat pentru 2021:*

- un salariu pentru CS III, normă întreagă;
- un reportofon digital;
- un laptop necesar prelucrării datelor și editării muncii de cercetare, cu următoarele specificații minime:

Procesor:	Procesor de min. 2 gigahertz (GHz) sau mai rapid
RAM:	8 GB, 64 biți
spațiu pe unitatea de disc:	Min. 120 GB pentru SO pe 64 de biți
Placă video:	DirectX 9 sau o versiune ulterioară cu driverul

	WDDM 1.0
Ecran:	Min. 800x600
Sistem operare:	Windows 10

Coordonator proiect, CS III drd. Salánki Zoltán

DIRECTOR

Prof.univ.dr. Ioan BOLOVAN,

Membru corespondent al Academiei Române